

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології і туризму

Курсова робота

на тему: «Республіка Кіпр як туристична дестинація»

здобувача групи Т 02-21
факультету туризму, бізнесу і
психології
освітньої програми
Туристичне обслуговування
спеціальності 242 Туризм
Голик Володимира Сергійовича

Науковий керівник:
д. іст. н., проф. Васильчук В.М.

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Національна шкала _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

КИЇВ – 2023

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

КМУ – Кабінет Міністрів України;

ВР – Верховна Рада;

ЄС – Європейський Союз;

ЄК – Європейська комісія;

ЮНВТО (англ. World Tourism Organization, UNWTO) – Всесвітня туристична організація;

ТРС – Туристсько-рекреаційна система;

МЕСІТ – Міністерство енергетики, комерції, промисловості та туризму;

СТО – Кіпрська туристична організація

Зміст

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ	7
1.1. Туристична дестинація як головний елемент туристичної системи	7
1.2. Дестинація як основа розвитку регіонального туризму	11
1.3. Чинники формування конкурентоспроможності в туризмі на рівні туристичних дестинацій	14
РОЗДІЛ 2. РЕСПУБЛІКА КІПР – ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ ПІВДЕННО ЗАХІДНОЇ АЗІЇ	18
2.1. Рекреаційні ресурси республіки Кіпр як туристичної дестинації південної Європи	18
2.2. Аналіз розвитку туристичної сфери Кіпру	25
2.3. Особливості нормативно-правового регулювання туристичної сфери Кіпру	30
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕСПУБЛІКИ КІПР ЯК ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ	37
3.1. Проблемні аспекти розвитку туристично-рекреаційної системи республіки Кіпр	37
3.2. Перспективні напрями розвитку туристичної дестинації республіки Кіпр	41
3.3. Вдосконалення інформаційної політики щодо підвищення конкуренції республіки Кіпр як туристичної дестинації	45
ВИСНОВКИ	47
РЕЗЮМЕ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	56
<i>Додаток А</i>	56
<i>Додаток Б</i>	57
<i>Додаток В</i>	58
<i>Додаток Г</i>	59
<i>Додаток Д</i>	60

ВСТУП

Туристична індустрія є однією із провідних галузей в світовому господарстві, яка розвивається в досить швидких темпах. Туризм відноситься до трьох найбільш експортних галузей, поступаючись тільки автомобілебудуванню і нафтовидобувній промисловості, і на даний час є найрентабельнішою сферою світового господарства.

В сучасному світі туризм є одним із впливових міжнародних чинників соціально-економічного розвитку країн світу, який надає додаткові надходження до бюджету від зростаючих туристичних потоків, залучення інвестицій для формування місцевої інфраструктури, можливості ефективного використання рекреаційних та історико-культурних ресурсів територій.

В той час коли інші види внутрішнього валового продукту інших галузей господарства країни постачають до кінцевого споживача, то, на відміну, туризм зумовлює міграцію людей до певних місць, де зосереджені туристично-рекреаційні ресурси. Зазвичай споживання туристичного продукту відбувається у визначеному туристом місці, тобто воно означено територіально. Ця територія винайшла наукове визначення – туристична дестинація.

Сьогодні туризм охоплює майже всі країни світу, але їх місце на ринку туристичних послуг та місце туризму як галузі в системі розвитку державної економіки суттєво відрізняється. Це зумовлено рядом чинників, серед яких насамперед наявність туристично-рекреаційних ресурсів, їх доступність, рівень розвитку відповідної інфраструктури, якість туристичного продукту у цілому та особливості його просування на ринку, а також і безпека під час подорожі.

Актуальність дослідження, яке проведено в ході виконання роботи, полягає в тому, що туристична індустрія Республіки Кіпр є однією з основних галузей державної економіки. Саме туристична галузь Республіки займає домінуюче становище в економіці регіону, забезпечуючи валютні

надходження до державного бюджету, сприяє розвитку регіону, підвищує рівень соціально-економічних стандартів та добробуту населення.

На основі аналізу існуючих публікацій були визначені об'єкт і предмет дослідження, окреслені мета та завдання.

Метою курсової роботи є дослідження особливостей туристично рекреаційної системи Кіпру як регіональної туристичної дестинації світової туристичної галузі.

Для досягнення цієї мети були поставлені *завдання*:

- 1) охарактеризувати сутність туристично-рекреаційної системи;
- 2) надати визначення та класифікацію туристично рекреаційної системи;
- 3) дослідити природно-рекреаційні ресурси Кіпру;
- 4) дослідити розвиток туристично-рекреаційної системи Кіпру;
- 5) визначити особливості нормативно-правового регулювання туристичної сфери Кіпру;
- 6) визначити проблеми та перспективи розвитку туристично рекреаційної системи Кіпру.

Об'єктом дослідження є Республіка Кіпр як регіональна туристична дестинація системи світового туризму.

Предмет дослідження – туристсько-рекреаційні ресурси Республіки Кіпр та особливості їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни.

Методи дослідження. З метою дослідження особливостей туристично рекреаційної системи Кіпру як регіональної туристичної дестинації світової туристичної галузі в курсовій роботі були використані наступні методи дослідження, а саме:

- ✓ теоретичний аналіз джерел інформації,
- ✓ метод аналізу економічних показників, їх динаміки,
- ✓ графічний метод,
- ✓ статистичний метод.

Інформаційна основа дослідження. В ході дослідження з даної тематики, проведеного в даній роботі, були використані матеріали наукових робіт та монографій присвячених вивченню туристсько-рекреаційних систем таких науковців географів та економістів, зокрема Н.В. Корж, Д.І. Басюк, І.В. Давиденко, Ю.А. Дивинської, М.І. Долішнього, С.А. Наумової, Лук'янової Л.Г., Ф.Ф. Мазура, В.В. Шулика, М. Портера, Н. Лейпера, С. Медліка, К. Купера, О. Йоргенсен, Д. Флетчер, В.Р. Монастирського та інших.

В роботі використані статистичні дані дослідження туристичної галузі Кіпру, проведеного міжнародною аудиторською компанією KPMG, дані інвестиційної групи TourInvestCyprus, яка є спеціалізованим підрозділом і співпрацює з Міністерством енергетики, комерції, промисловості та туризму.

Обсяг і структура курсової роботи. Курсова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить сторінок (із них основного тексту – 43 сторінки), 5 рисунків, 1 таблиця, доданків 5, список використаних джерел налічує 27 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

1.1. Туристична дестинація як головний елемент туристичної системи

Термін «дестинація» є одним з основоположних понять сучасної теорії туризму.

Зазвичай споживання туристичного продукту відбувається у визначеному туристом місці, тобто воно означено територіально. Цю територію прийнято трактувати як туристичну дестинацію.

В останні роки термін туристична дестинація широко використовується провідними вченими і фахівцями-практиками у галузі туризму. Існує неоднозначне розуміння і тлумачення цього терміна.

Вперше це слово було використано як поняття «місце призначення» і вважається, що дане поняття ввійшло в тезаурус туризму в середині XIX ст., В 1840 році, коли перші туристи, однодумці організатора екскурсій за здоровий спосіб життя Томаса Кука, прочитали в його програмі, що «destination» їх поїздки (тобто місце призначення) – місто Ламфборо, в якому планується з'їзд Асоціації тверезників південних графств центральної Англії [3].

Так з'явилася перша туристична дестинація світу – Ламфборо, де одноразово зібралося понад п'ятсот туристів. У той час дане слово сприймалося як туристами, так і організаторами туризму однаково і трактувалося як «напрямок маршруту». І якщо для більшості подорожуючих термін «дестинації» так і залишився в первинному значенні, то для професійного туризму протягом багатьох років відбувалося поступове ускладнення значення даного поняття.

У 1979 році датський вчений Н. Лейпер запропонував наукове визначення поняття «туристична дестинація» як термін для позначення «певної географічної території, що є привабливою для мандрівників» [6]. Він визначив туристичну дестинацію найістотнішою компонентою системи туризму, яка одночасно формує й задовольняє туристичний попит.

Наукові дослідження дозволили деталізувати це поняття, виділивши його складові елементи (рис.1.1):

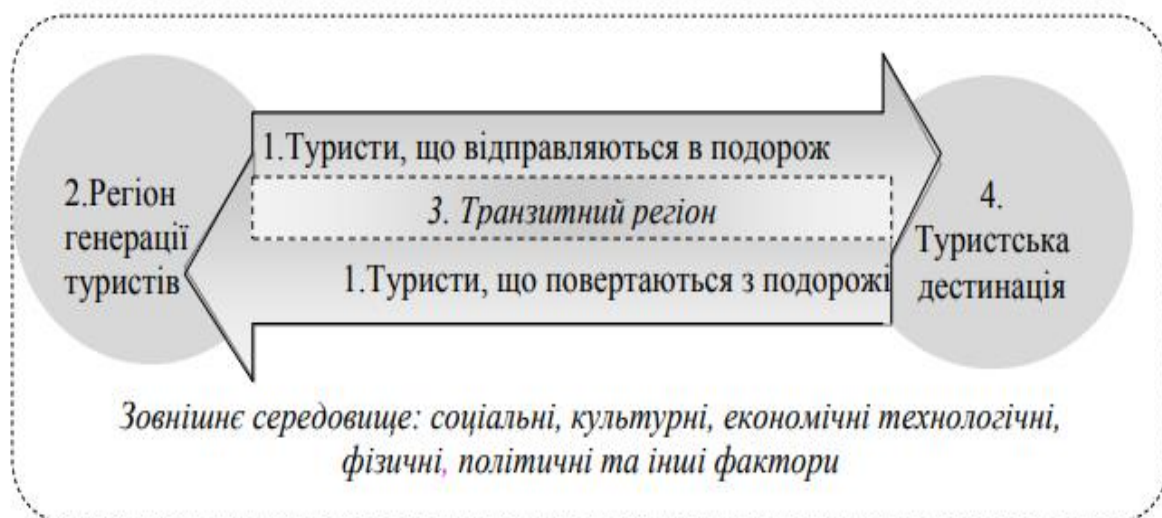

Рис. 1.1. Модель системи туризму Н. Лейпера [2]

- ✓ регіон, що генерує туристів;
- ✓ транзитний регіон (транзитний маршрут туристів, які від'їжджають або повертаються);
- ✓ регіон туристичної дестинації;
- ✓ зовнішнє середовище.

В «Оксфордському словнику понять і термінів», за редакцією С. Медліка, дестинація трактується так: «Дестинація – місце, куди в цей час прямують люди або речі», тобто це поняття, як країни, регіони, міста та інші території, які приваблюють туристів, є головними місцями локалізації туристичної діяльності, потоків туристів та їх витрат; місця максимальної концентрації визначних туристичних пам'яток, засобів розміщення, харчування, розваг, інших послуг та економічного, соціального і фізичного впливу туризму [7].

Учені К. Купер, О. Йоргенсен, Д. Флетчер [8] вважають, що дестинації становлять собою сукупність категорій ресурсів, а саме:

- ✓ атракції це об'єкти дозвілля й розваг, пам'ятники;
- ✓ доступність це місцевий транспорт і транспортні комунікації;

- ✓ комфорт це інфраструктура туризму (засоби розміщення, об'єкт ресторанного господарства, торгівлі тощо);
- ✓ посередники це маркетингові організації дестинацій, бюро подорожей та екскурсій.

Поняття терміну туристична дестинація Європейська комісія визначила в 2000 році як «територію, яка окремо ідентифікується і підтримується для туристів як місце відвідування й у межах якої туристичний продукт виробляється одним чи декількома закладами або організаціями».

В свою чергу Всесвітня туристична організація ЮНВТО (англ. World Tourism Organization, UNWTO) запропонувала своє визначення, а саме: «Дестинація – це фізичний простір, в якому відвідувач проводить не менше однієї доби. Він включає туристичні продукти, такі як послуги та атракції, а також туристичні ресурси в межах однієї доби подорожування. Цей простір має фізичні й адміністративні кордони, які визначають форму його управління, імідж і репутацію, що впливають на його конкурентоспроможність на туристичному ринку» [9].

Але сьогодні науковці сучасності класифікують туристичні дестинації за різними ознаками. А саме:

- ✓ за масштабом (туристичний регіон, країна, адміністративно-територіальна одиниця країни, туристичний об'єкт),
- ✓ за видом туризму (екологічна, сільська, зелена, пізнавальна, освітня, культурологічна тощо),
- ✓ за метою подорожі (комплексна, дозвільна, спортивно-оздоровча, лікувальна, рекреаційно-оздоровча, ділова, спеціалізована),
- ✓ за ступенем навантаження (слабко навантажена, оптимально навантажена, максимально навантажена, перенавантажена).

Туристичні дестинації є глибоко синтезованими та функціонують як складники одної потужної системи, яка складається з різних соціально-економічних систем, взаємодіють та мають потужні взаємозв'язки.

Тобто, туристична дестинація – це складна туристична система, яка під впливом трансформаційних чинників динамічно змінюється.

Туристсько-рекреаційні системи (далі – ТРС) складаються на основі об'єктів, які задовольняють потреби людей у туризмі та рекреації, становлять структуру із взаємозв'язаних елементів взаємодії із навколишнім середовищем, і їх розглядають як рекреаційні ресурси, одна частина яких безпосередньо споживається населенням під час неорганізованого відпочинку.

ТРС можна розглядати на різних територіальних рівнях:

1) макро-регіональний – у вигляді рекреаційних регіонів, туристичних макрорегіонів;

2) мікро-регіональний – у вигляді точкових об'єктів рекреації – окремих підприємств, що забезпечують рекреаційну діяльність.

Під рекреаційними ресурсами розуміють поєднання компонентів природи, соціально-економічних умов і культурних цінностей, які виступають як умови задоволення туристичних потреб людини. Рекреаційні ресурси можна розділити на наступні види (таблиця 1.1.):

Таблиця 1.1

Види та характеристика рекреаційних ресурсів (складено за даними [19])

Група	Назва	Характеристика
1	<i>природні</i>	клімат, водні ресурси, рельєф, печери, рослинний і тваринний світ, національні парки, мальовничі пейзажі
2	<i>культурно-історичні</i>	культурні, історичні, археологічні, етнографічні об'єкти
3	<i>соціально-економічні умови і ресурси</i>	економіко-географічне положення території, її транспортна доступність, рівень економічного розвитку, трудові ресурси і т.д.

Туристичні системи будуються, експлуатуються та розвиваються як відкриті, динамічні та складні платформи (утворення). Відповідно, вони впливають і реагують на різноманітні економічні, політичні, соціально-

культурні, технологічні та психологічні фактори. У той же час розвиток соціальних систем має важливий вплив на суспільство. Удосконалення розвитку туристичних систем призвело до значних змін у цілях, мотивації, технології, туризм є основним напрямком і основна сила цієї системи істотно змінилася.

1. 2. Дестинація як основа розвитку регіонального туризму

Дестинація – це географічна територія, що має певні межі, що може залучати й задовольняти потреби досить широкої групи туристів. Туристська дестинація – це вирішальний елемент регіональної туристської системи і суб'єкт управління регіонального розвитку. Її розглядають, як територію із певним переліком засобів обслуговування й послуг, зручностей для забезпечення всіляких потреб туристів.

Таким чином, туристська дестинація містить у собі найбільш важливі й вирішальні елементи туризму, необхідні для туристів.

Регіон туристської дестинації є одним з найважливіших у туристській системі, тому що самі туристські дестинації і їхній імідж залучають туристів, мотивують візит, у такий спосіб активізують всю туристську систему. Саме слово "дестинація" у перекладі з англійської означає "місцезнаходження; місце призначення". До застосування в сфері управління регіонального розвитку термін "туристська дестинація" було уведено у середині 1980-х рр.

Розглядаючи основні риси туристичної дестинації заслуговує на увагу модель туристичної дестинації, запропонована вченими з Датської академії туризму О. Йоргенсенем, К. Купером, Д. Флетчером, які запропонували модель «чотири А», яка згодом трансформувалася у модель «шість А», у якій дестинація розглядається як взаємозв'язок наступних компонентів:

- ✓ attractions (атракції) – туристичні ресурси природного або штучного походження, що приваблюють туристів;

- ✓ accessibility (доступність) – розвиток транспортних та комунікаційних зв'язків;

- ✓ amenities (зручності) – наявність підприємств інфраструктури туризму, що пропонують якісні послуги і товари;

✓ ancillary services (посередники та допоміжні служби) – наявність посередницьких підприємств, що забезпечують виробництво й реалізацію туристичного продукту (рекламні агентства, банки, лікарні т.д.);

✓ activities (організація діяльності туристів) – наявність підприємств, що забезпечують реалізацію мети подорожі туриста (рекреація, виставки, конференції і т.д.);

✓ available packages (пропозиція готового туристичного продукту) – наявність підприємств, що пропонують сформований туристичний продукт відповідно до попиту (туристичні оператори, агенти, бюроподорожей та екскурсій, аматори і т.д.). Саме наявність всіх цих елементів забезпечує пропозицію комплексного туристичного продукту та максимальну реалізацію мети подорожі кожного туриста [15].

Завдяки зростанню туристичних потоків, залученню інвестицій для розвитку місцевої інфраструктури, ефективному використанню рекреаційних та історико-культурних ресурсів територій – туризм є впливовим чинником соціально-економічного розвитку країни.

Туристична дестинація є однією з важливих складових ієрархічної системи туризму.

Сьогодні стихійний розвиток туристичних дестинацій втрачає свою актуальність. Ефективний розвиток туристичного потенціалу регіону неможливий без наукового обґрунтування та моделювання.

Сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці туристичну дестинацію розглядають як об'єкт управління, причому «інтегрованого управління», бо саме воно здатне пов'язати всі компоненти в єдину систему, спроможну забезпечити виробництво та реалізацію якісного комплексного туристичного продукту. Інтегроване управління туристичною дестинацією охоплює систему об'єктів, що обслуговують туристів, яке відображено на рисунку 1.2.

Інтегроване управління туристичною дестинацією вирішує наступні стратегічні задачі:

- ✓ збереження та примноження наявного туристичного потенціалу;
- ✓ забезпечення необхідних умов для організації обслуговування туристів;

- ✓ організація та підтримка економічних зв'язків між підприємствами, задіяними у процесі туристичної діяльності;
- ✓ забезпечення якості туристичних послуг, що виробляються.

Рис. 1.2. Управління об'єктами туристичної дестинації [2]

Отже, туристична дестинація виступає специфічним комплексним об'єктом інтегрованого управління. Результатом ефективного інтегрованого управління в контексті сталого розвитку туризму туристичної дестинації є отримання позитивного економічного і соціального ефекту, зберегти та примножити наявні туристичні ресурси.

Саме реалізація ефективної стратегії розвитку туристичного потенціалу регіону, яка передбачає як саме буде відбуватися процес формування туристичного продукту, які зміни відбудуться у майбутньому і як саме туристична інфраструктура буде реагувати на нові виклики ринку.

Суб'єктами управління туристичної дестинації є місцеві та регіональні органи публічної влади, які фактично не керують туристами в загальному сенсі, а створюють сприятливі умови, тим самим опосередковано впливають на розвиток сфери туризму (наприклад, виділяють землю для розвитку дестинації, удосконалюють законодавство тощо). Як зазначено в науковій літературі "...з подвійної природи туристів, які несуть у собі елементи суб'єкта і об'єкта управління, впливає, що керувати необхідно не стільки об'єктами (наприклад, атракторами), скільки факторами, процесами, явищами, відносинами, котрі впливають на об'єкт (якість обслуговування туристів, технологічний процес приготування їжі, властивості атракторів та ін.)" [2].

Таким чином, суб'єкт управління має в першу чергу створювати найкращі умови для задоволення потреб туристів та ефективного функціонування об'єктів управління.

Міжнародна практика стратегічного управління розвитком дестинацій показує, що досягнення високого рівня розвитку багато в чому залежить від здатності органів публічної влади вибудувати ефективний механізм, результатом безперебійної роботи якого буде досягнення стратегічної цілі.

Однак зміна зовнішніх і внутрішніх умов для розвитку туризму в світі, поява додаткових факторів ризику протягом останніх років зумовлює особливу актуальність розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо розвитку туристичних дестинацій регіонів України та світу. Для цього необхідно створювати сприятливі умови для стимулювання туристичної індустрії як важливого фактору економічного і соціального розвитку та інвестиційної привабливості економіки як на макрорегіональному так і на мікрорегіональному рівнях країни.

Тобто, одним з основних критеріїв успішного розвитку туристичної дестинації є досконала система управління, яка має будуватися на комплексній та стійкій основі, з дотриманням балансу між економічними, соціальними та екологічними питаннями. В результаті ефективного управління туризм може принести значні економічні вигоди, не створюючи екологічних та соціальних проблем.

1.3. Чинники формування конкурентоспроможності в туризмі на рівні туристичних дестинацій

Термін “конкуренція” походить від пізньолатинського *concurrentia* – “збігаючий”, “стикаюся”, і позначає суперництво між учасниками ринкового господарства за кращі умови виробництва, купівлі і продажу товарів [17].

Конкуренція – економічне змагання виробників однакових видів продукції на ринку із залученням більшої кількості покупців та одержання максимального доходу в короткостроковому або довгостроковому періодах.

Основою конкурентних відносин є свобода, яка реалізується у формі прагнення кожного одержувати для себе особисто грошовий дохід.

Конкуренція означає наявність на ринку великої кількості незалежно діючих продавців і покупців. Широке розсіювання економічної влади, що становить основу конкуренції, регулює використання цієї влади й обмежує можливості зловживання нею. Чиста конкуренція виникає, коли численні продавці займаються реалізацією однорідного продукту.

У процесі конкурентної боротьби учасники переслідують однакові цілі – максимізація прибутку за рахунок завоювання вибору споживачів.

Теорія конкуренції була узагальнена Адамом Смітом у праці «Дослідження про природу й причини багатства народів» (1776 р.). Адам Сміт сформулював поняття конкуренції як суперництво, що підвищує ціни (при скороченні пропозиції) і знижує ціни (при надлишку пропозиції); сформулював головний принцип конкуренції – принцип "невидимої руки", відповідно до якого "смикаючи" за ниточки маріонеток – підприємців, "рука" змушує їх діяти відповідно до якого-небудь "ідеального" плану розвитку економіки, безжалісно витіснити фірми, зайняті виробництвом продукції, в якій немає потреби; відпрацював теоретично дуже тонкий і гнучкий механізм конкуренції, що об'єктивно врівноважує галузеву норму прибутку, приводить до оптимального розподілу ресурсів між галузями; визначив основні умови ефективної конкуренції, що включають наявність великої кількості продавців і покупців, мобільність використовуваних ресурсів, неможливість кожного продавця впливати на зміну ринкової ціни товару (при збереженні його якості або якості сервісу) [18].

Формування конкурентного середовища є надзвичайно важливим завданням для досягнення конкурентоспроможності на ринку туристичних послуг України. Конкурентоспроможність стала універсальною вимогою в умовах ринкової економіки для будь-якого економічного суб'єкту.

Науковий підхід до теорії та практики функціонування підприємства в умовах конкурентного середовища, а також конкурентоспроможності як складової прозорого ринку, в своїх працях висвітили такі вітчизняні науковці як І.Є. Астахова, Л.Г. Агафонова, О. В. Березін та інші.

Конкуренція в туризмі – це боротьба між туристичними організаціями за найбільш вигідні умови виробництва і збуту з метою досягнення кращих результатів підприємницької діяльності.

Головною ознакою будь-якого ринку, а так само і ринку туристичних послуг, є ступінь конкуренції між його суб'єктами. Взаємодія учасників ринкових відносин, їх поведінка визначає і типи ринків, від «ідеального ринку» або ринку досконалої конкуренції до його повної протилежності – «чистої монополії». В сучасних ринкових відносинах чиста монополія, так само як досконала конкуренція, зустрічаються рідко. У туризмі розпізнати їх складно через наявність великого числа продуктів-субститутів. Серед зазначених типів ринку є й такі, що займають проміжне місце між монополією і досконалою конкуренцією – це олігополія і монополістична конкуренція [21].

Розглядаючи суть поняття конкуренції у туристичній сфері необхідно враховувати специфіку цієї сфери підприємницької діяльності. На відміну від товарних ринків, основним предметом обміну на туристичному ринку є послуги, що досягають 80-85% усього обсягу продаж на цих ринках у країнах з розвинутою економікою. Суттєвими специфічними ознаками послуг в туризмі є: нематеріальний характер, залежність від підприємств туристичної індустрії, нездатність до зберігання, висока вартість, залежність від наявності конкурентних переваг, висока замінність їх складу та асортименту. Крім того, на практиці виникають труднощі щодо визначення інтенсивності конкуренції в туризмі. Реально можливою є її оцінка на основі аналізу розподілу часток ринку між конкурентами, темпів росту окремих сегментів туристичного ринку та їх рентабельності [22].

Деякі туристичні напрямки добре розвинені і інтенсивність конкуренції на ринку таких послуг досить значна, а деякі перебувають у стадії зародження.

Зокрема, висока інтенсивність конкуренції туристичних підприємств прослідковується на ринку міжнародного туризму. Разом з тим на ринку внутрішнього туризму України спостерігається низький рівень конкуренції.

Проте, зниження платоспроможного споживчого попиту на ринку туристичних послуг України в останні роки призвело до переформатування

основних туристичних потоків і, відповідним чином, суттєво змінило конкурентну ситуацію на ринку [23].

З метою формування сприятливих умов для створення ефективного конкурентного середовища з врахуванням регіональних особливостей та характеристики ринку туристичних послуг властивих певній туристичній дестинації вважають за доцільне впровадження наступних заходів:

- ✓ створення загальної та спеціалізованої виробничої інфраструктури з урахуванням оптимального просторового розміщення продуктивних сил і факторів виробництва, що зумовить створення необхідної ресурсної бази для задоволення потреб споживачів;
- ✓ створення умов для економічного зростання і мінімізації витрат за рахунок виробничої концентрації економіки;
- ✓ створення сприятливих умов для розвитку як галузей спеціалізації, так і інфраструктурних галузей;
- ✓ стимулювання конкуренції та інноваційної активності підприємницьких структур в рамках кластера, підвищення ефективності їх діяльності, зростання продуктивності праці;
- ✓ створення сприятливих умов для залучення інвестицій, розробка лояльної податкової політики для туристичних підприємств, що сприятиме зниженню собівартості пакету туристичних послуг;
- ✓ створення різноманітних навчальних (тренінгових) програм для підготовки висококваліфікованих кадрів та кваліфікованих трудових ресурсів;
- ✓ популяризація потенційних регіонів на міжнародній арені як привабливих туристичних дестинацій.

Конкуренція в туризмі є необхідною умовою функціонування туристичного ринку, вона сприяє покращенню якості туристичних послуг, зниженню цін на ці послуги і, як наслідок, збільшенню кількості споживачів та підвищенню прибутку для туристичних підприємств, котрі пропонують кращі послуги за зваженою ринковою ціною.

РОЗДІЛ 2. РЕСПУБЛІКА КІПР – ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ ПІВДЕННО ЗАХІДНОЇ АЗІЇ

2.1. Рекреаційні ресурси республіки Кіпр як туристичної дестинації південної Європи

Природно-рекреаційні ресурси – це природні геосистеми, тіла і явища природи, які мають специфічні властивості і можуть бути використані для організації відпочинку та оздоровлення певного контингенту людей в певний час або сезон за допомогою існуючих технологій і наявних матеріальних можливостей.

Республіка Кіпр – острівна держава на сході Середземного моря, 113 кілометрів на південь від Туреччини і приблизно 120 кілометрів на захід від узбережжя Сирії і Лівану. Столиця – Нікосія, Лефкосія (грецькою) і Лефкоша (турецькою).

Острів витягнутий з південного заходу на північний схід на 230 км, максимальна ширина з півночі на південь 95 км. Більша частина острова зайнята горами. Вздовж північного берега простягається гірський ланцюг Кіренія.

На третьому за площею острові у Середземному морі (рис. 2.1.), який розташований на перехресті трьох континентів – Європи, Африки та Азії, що надає острову стратегічне місце в регіоні Східного Середземномор'я, уживаються дві країни. На території цих двох країн живе понад 1 млн кіпріотів: Республіка Кіпр, населена переважно греками-кіпріотами і Турецька Республіка Північного Кіпру, населена переважно турками-кіпріотами.

Греки і турки мирно жили бік об бік на всій території і були добрими сусідами. Однак після міжетнічних конфліктів 1963-1964 рр. і окупації північної частини острова Туреччиною в 1974 р. греки-кіпріоти були вимушені переселитися на південь острова, а турки-кіпріоти – в північну його частину. Сьогодні в південній частині острови є усього два села зі змішаним населенням: Потамя і Пилка.

На даний момент Кіпр є членом багатьох міжнародних організацій, серед яких: ООН і її спеціалізовані установи; Рада Європи; Організація по безпеці і співпраці в Європі (ОБСЄ); Рух неприєднання; Всесвітня торгова організація (ВТО). Кіпр є членом Європейського Союзу з 1 травня 2004 року.

Рис. 2.1. Карта Кіпру з основними міськими центрами [10]

Клімат на острові – субтропічний середземноморський з жарким літом і м'якою, відносно дощовою зимою. На Кіпрі від 300 до 330 сонячних днів в році. Зимою середня температура становить $+15^{\circ}\text{C}$, літом $+30^{\circ}\text{C}$. Клімат Кіпру вважається одним з самих здорових в світі. Сніг на Кіпрі випадає тільки в горах Троодоса і тримається в грудні-квітні. Його цілком досить для катання на лижах. (У околицях Олімпоса з січня по березень працюють зимові бази відпочинку.) Дощі йдуть звичайно з кінця жовтня по квітень.

Найбільшими рекреаційними районами Південного Кіпру є міста: Ларнака, Пафос, Лімасол, Протарас, Айа-Напа. Курорти Північного Кіпру Фамагуста і Кіренія – найбільш відомі.

Найбільше історико-культурних і архітектурних туристичних об'єктів розташовано у столиці Кіпру – Нікосія, яка характеризується неймовірним поєднанням епох і культур. Нікосія була столицею Кіпру з 11 століття.

Розташована приблизно в центрі острова і є резиденцією уряду, а також є головним бізнесцентром.

Аммохостос (Фамагуста), центр туристичної індустрії до 1974 року тепер місто-привид.

На Кіпрі геологічні процеси зіграли важливу роль у розвитку природного середовища. Острів виник у результаті низки унікальних та складних геологічних подій, що зумовило наявність сьогодні великої кількості природних рекреаційних ресурсів (додаток Г). Асортимент переважно складається з основних і ультраосновних плутонічних порід (габро, діабаз, перидотити, дуніти і серпентинізовані гарцбургіти). Pentadaktylos (хребет Кіренеї) піднімається до близько 1000 м і складається з послідовності переважно алохтонних осадових утворень.

Південно-західна половина острова зайнята широким гірським масивом Троодос, Найвищою є його північна частина. Тут розташована й найвища точка Кіпру – гора Олімпос (Хионістра) (1951 м) [19], на якій з січня по березень працюють бази зимового спорту. Масив простягся приблизно на 80 кілометрів, досягає завширшки 25 кілометрів і густо порости лісом. Його центральна частина, довжиною приблизно 30 км, складена вулканічними породами. Гора Олімпос складається з дуніта і оточена покладами перидотита, габбро, долерита. У горах Троодоса є родовища міді, пиритов, азбесту і інших корисних копалин.

Ще один великий геологічний рельєф є Мамонійний комплекс у горбистій південно-західній частині острова (додаток А).

Рівнина Мезаорія, яка з'єднує їх гірські хребти перетинають річки Педіайос і Серрахіс і в основному утворені алювіально-колювіальними ґрунтами, а також фангломератами, біокалькаренітами, пісковиками та піщаними мергелями з гіпсовими форпостами.

Берегова лінія Кіпру коливається від крутої недоступні скелі та обірвані скелясті береги з морськими печерами до пологих схилів піщані пляжі.

Прибережна типологія включає тверді породи (наприклад, Акамас, Каво Греко) і піщаний гравій (наприклад, Ammochostos, Lemesos).

Річки з багаторічною течією – відсутні; лише частини деяких річок в районах Троодос мають багаторічну течію, наприклад Ксерос, Діаріzos і Карготіс. Джерела також здебільшого розташовані на Троодосі, і хоча вони недостатньо великі, щоб суттєво впливати на річковий потік, вони використовуються для постачання питної води в багато сіл районів Лімасол і Нікосія.

На Кіпрі збереглися залишки поселень кам'яного віку, грецькі гімназії і храми, римські вілли і театри, візантійські храми і монастирі з безцінними мозаїками, замки хрестоносців і венеціанські фортеці, готичні собори і турецькі мечеті. Все це характеризує острів сьогодні, який поєднує в собі красу і спокій стародавньої культури і сучасності.

Ларнака – невелике місто, але воно заслужено користується популярністю у туристів всього світу. Східна частина міста відома своїм туристичним центром, з комфортабельними готелями і прекрасними піщаними пляжами. Зараз Ларнака, торговий центр і резиденція європейських консульств з 18 століття, другий торговий порт острова, а також важливий туристичний курорт.

Природня пам'ятка Ларнаки. Солоне озеро, яке розташоване в 5 кілометрах від міста. За легендою в солоне озеро був перетворений один з мешканців Ларнаки, який відмовився дати Лазарю виноградне гроно.

Особливу відвідуваність має в зимовий час, коли на озері збираються зграї рожевих фламінго.

Пляжі, що простягнулися вздовж усього півострова до іншого курортного містечка – Протараса, вважаються кращими на Кіпрі. Тут можна не тільки купатися, але також можна займатися всіма видами водного спорту - від серфінгу до парусного і підводного. Півострів закінчується мисом Греко, що зберіг незайманість первозданних пейзажів.

Неподалеку розташований курорт Айя-Напа, де знаходяться великий Аквапарк, найцікавіший Місяць-парк і Дельфінарій. Улюблене місце для прогулянок місцевих жителів і туристів – це Пальмова набережна з чудовим виглядом на акваторію з білосніжними яхтами. Вдовж всієї набережної присутня туристична інфраструктура, яка задовольняє будь-які потреби подорожуючих.

Венеціанський монастир – візитна картка Айя-Напи, побудований в XVI столітті. Після реконструкції в середині XX століття будівля стала центром культурного життя.

Поруч з центром міста біля мису Греко знаходиться одне природне диво, морські печери в прибережних скелях.

Айя-Напа – рай для любителів засмаги і затятих плавців. Молодь приїжджає сюди на морські та нічні розваги і для дітей немає більшої радості, ніж прогулянка в аква- та луна-парку. З настанням темряви життя в центрі Айя-напи починає бити ключем. Всю ніч безперервно можна танцювати в дискотеці (благо їх тут незліченну кількість), співати в барі з караоке або просто стати частиною багатоликої натовпу молоді, яка збирається на головній площі міста.

Лімассол, що простягається вздовж півдня узбережжя, є другим за величиною містом і головним торговельним портом. Лімассол є ідеальним місцем для любителів нічного життя. Багатий вибір барів, ресторанів, дискотек і нічних клубів залучає сюди тих, хто має бажання веселитися до самого ранку. Сьогодні – найбільший економічний, торговий і туристичний центр. Тут проводяться фестивалі, карнавали. Самі великі Карнавали і Фестивалі Вина, Весняний карнавал проходить в кінці лютого. Вже стало традицією брати участь в ньому всім школам і коледжам міста.

В Лімассолі є визначні пам'ятки, наприклад замок Колоссі, середньовічна військова фортеця в десяти кілометрах від Лімассола. Споруда, зведена на початку 13 століття, колись була центром лицарів госпітальєрів.

Камені Афродити – найпопулярніше місце на Кіпрі. За легендою, саме тут, в бухті між скелями народилася Афродита. Зараз ця дивовижно красива пам'ятка між Пафосом і Лімасолом.

На території півострова Акамас знаходиться цікаве місце, яке овіяне древньогрецькими легендами. Це купальня Афродити. Красива легенда розповідає про улюблене місце богині любові та краси Афродити для зустрічей з коханим – Адонісом.

Перший об'єкт ЮНЕСКО Пафос — місто на південному-заході Кіпру. Було заселене ще з неолітичного періоду. Це був центр культу Афродіти, а також еллінських богів родючості. Згідно з легендою, Афродіта народилася саме в цьому місті (Куклія). Стародавнє місто є одним з найважливіших археологічних пам'яток на Кіпрі. Його пам'ятники були внесені до списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.

В теперішній час є туристичним курортом, що швидко розвивається, з привабливим рибальством. Сучасний Пафос як не можна краще підходить для відпочинку тим, хто хоче познайомитися з античним періодом історії Кіпру і провести час в милому, спокійному, курортному містечку з обладнаними пляжами і багатим вибором готелів на будь-який смак. Пафос – дивне мальовниче місце, де поряд піщані пляжі зі скелястим побережжям, соснові і кедрові гаї, бананові плантації, виноградники.

Замок Саранта Колонес (сорока колон) розташований на північ від міської гавані. Сама пам'ятка – це розвалини старого форту.

Курортне селище Піссурі розкинулося між великими курортами Пафос та Лімасол, з кожним роком набуває все більшої популярності. В будь яку пору року чудові краєвиди цього місця притягують любителів спокійного, розміреного відпочинку в сучасному готелі, цінителів спокійно провести час на узбережжі та погуляти в горах.

Кіпр є країною з багатою спадщиною культових пам'яток архітектури, таких як християнські храми і мусульманські мечеті (додаток Б):

✓ Монастир Ставровуні – найдавніший монастир на всьому острові. Монастир Ставровуні прикрашений безліччю фресок, більшість яких зображує життя Святої Олени. Сьогодні ченці, що живуть у Ставровуні, продовжують Візантійську традицію іконопису, створюючи дивовижні за своєю красою ікони.

✓ на території Нікосії це – Собор Айос Іоанніс. Розташований на території Палацу Архієпископа. Зараз це кафедральний православний собор, подвор'є Грецької православної церкви на Кіпрі. Церква цікава чіткістю архітектурного рішення і фресками 16 ст.; Католицький собор Св. Софія 13 ст.. Цей прекрасний пам'ятник готичної архітектури в 16 ст. був перетворений турками в мечеть Айя-Софія, а в 1945 році в мечеть Селіміє; церква Св. Миколи Англійського 16 ст. При венеціанцях це був головний православний храм міста. Після захвату Нікосії турками була перетворена в ринок для продажу тканин і тому відома зараз як Бадестан («критий ринок» в перекладі з турецького); православні церкви Панагії Хрісалініотісси, Фанеромені, Тріпіотіса (або Архангела Михайла), Св. Савви, Св. Спиридона, Св. Анатолія, Св. Кассьяна, англійський кафедральний собор Св. Павла;

✓ на території Лімассола є 2 церкви: Св. Анастасії і св. Крістіни. Трохи далі, в 19 км від міста – монастир Св. Георгиоса Аламаноса;

✓ у Ларнаці – Церква Св. Лазаря. Побудована в 900 р. н. е. Згідно з легендою, в церкві знаходиться пуста гробниця Лазаря; Халла Султан Текке (Текке Умм Харам). У мусульманському світі цю мечеть вважають третьою по рангу святинею після Кааби в Мекке і святилища Мухаммеда в Медіне. Як свідчить легенда, храм побудований на місці смертельного падіння приймальної матері Мухаммеда, Хали Султан, що приїхала нас загонами арабських завойовників.

✓ На території Пафосу – Церква Хрісополітисси. Побудована в 13 ст. на місці раннехристиянської васильки. За переказами до однієї з колон був прив'язаний Апостол Павло і був побитий; Монастир Св. Неофіта.

Заснований в 12 ст. відлюдником-письменником Неофітосом. Збереглися прекрасні ікони 12-15 ст.; Церква Св. Соломонії. Збереглися фрески 12 ст.;

✓ На території Фамагусті, (Айя-Напі і Паралімні): Собор Св. Миколи 14 ст. Це кращий зразок готичної церковної архітектури на Кіпрі; Монастир в Айя-Напі 15 ст.. Венеціанський монастир розташований в центрі Айя-Напі. Монастир з 1978 р. став світовим центром руху за об'єднання всіх християнських конфесій;

✓ У горах Троодоса: Церква архангела Михайла. Знаходиться в селі Педулас. Церква занесена в список ЮНЕСКО, Монастир Хрісороятісса. Відомий з 1152 р.

2.2. Аналіз розвитку туристичної сфери Кіпру

Кіпр є одним з провідних туристичних напрямів у світі. Розвиток туристичної сфери Кіпру зумовлюється, з одного боку, наявністю туристичних ресурсів, таких як піщані пляжі, чудові міста, культура, а з іншого – наявність добре розвиненої інфраструктури, економіки, політичної стабільності, вигідне географічне розташування. Туристична галузь представлена такими видами туризму, як культуро пізнавальний, екскурсійний, лікувально-оздоровчий, розважальний, спортивний (гірськолижний), діловий.

Туризм відіграє важливу роль в економіці країни, та пропонує широкий вибір відпочинку і житла, починаючи від сучасних, великих і розкішних закладів до гостьових будинків і готелів без зірок, апартаментів. Сучасна інфраструктура розміщення туристів на Кіпрі визнана як одна з сильних сторін туристичної сфери. В індустрію туризму та готельного бізнесу були залучені значні інвестиції: розкішні пристані для яхт у всіх прибережних містах, поля для гольфу, розважальні та тематичні парки, елітні курорти розбудовуються по всьому острову.

За даними міжнародної аудиторської компанії KPMG (далі – KPMG), відповідно до додатку В, станом на серпень 2020 року на острові діють п'ять пристаней для яхт з розвиненою інфраструктурою, яка задовільняє потреби

туристів, які подорожують морем, одна знаходиться на реконструкції і будується ще три в різних туристичних дестинаціях острова.

Як маркер успіху, рішення гонконгської компанії Melco International Resorts and Entertainment вибрали Кіпр для розширення назви свого бренду за межами Азії вперше, інвестуючи понад 600 мільйонів євро в найбільший інтегрований курорт Європи, місто Dreams Mediterranean, який, як очікується, залучатиме додатково 300 000 туристів щороку.

Кіпр має багато різноманітних готелів: від фешенебельних міжнародних до невеликих готельних апартаментів з самообслуговуванням. Існують і готелі для молоді та кемпінги з усіма необхідними зручностями.

Існуюча готельна інфраструктура також залучає іноземний капітал у придбання, розширення та реконструкцію, збільшуючи загальну місткість ліжок, щоб ефективно реагувати на зростаючий попит.

До рейтингу найпопулярніших готелей Кіпру входять: LeMeridien, греко-кіпрейська мережа Atlantica Hotels, Four Seasons, Intercontinental Aphrodite Hills Resort, Alexander the Great, Atlantica Miramare Beach, Adams Beach Hotel, TUI FUN & SUN Panthea Waterpark, Akti Beach Village Resort, Konnos Bay Hotel Apartments, Princessa Vera, Nicholas Color Hotel, Tsokkos Holiday Apartments, , Nissi Beach, Margadina, Synthiana Beach [25].

За даними міжнародної аудиторської компанії KPMG до 2025 р. в туристичних дестинаціях Кіпру буде введено в експлуатацію вісім нових готелів з номерним фондом в 1947 номерів. Серед інвесторів, які інвестують в інфраструктуру готельного бізнесу є такі великі міжнародні гравці як Radisson Sas, Sofitel, Hyatt (див. Додаток Г).

За рівнем туристичної інфраструктури Кіпр по відношенню до туристичної індустрії багатьох країн світу займає високе місце. Найбільший наплив туристів відображається в літній сезон. У той час як більшість східних курортів, таких як Протарас та Ая-Напа, приваблює більшість туристів з острова протягом березня-листопада, захід острова залишається відкритим для

туризму з просуванням культури кіпрської історії та спеціалізованих видів спорту, таких як гольф та скелелазіння, мають ширше поширення.

Сектор туризму на Кіпрі сильно залежить від іноземного/в'їзного туризму, що ставить Кіпр у менш сприятливе положення щодо перспектив найближчого відновлення.

За даними KPMG у 2019 році найбільша кількість іноземних туристів прибула на Кіпр з: Великої Британії, Росії, Польщі, України, Греції, Німеччини, Ізраїлю, Швеції (рис.2.2).

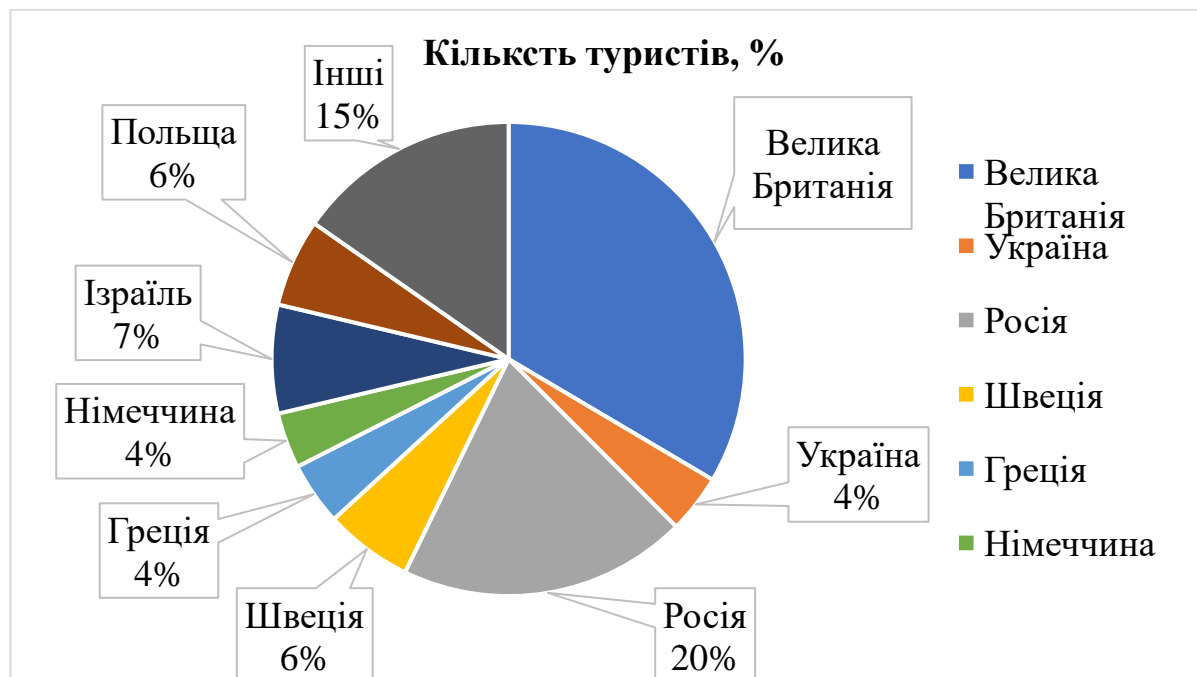

Рис.2.2. Дані про кількість туристів у 2019 р. (побудовано за даними [25])

Понад 80% відвідувачів приїжджають з Північної, Західної та Східної Європи, причому британські туристи залишаються найчисельнішими. Цьому сприяють декілька факторів, зокрема поширена англійська мова, а також історія британського колоніалізму та наявність британських військових баз в Акротірі та Декелія.

Крім того, велика кількість туристів прибуває із сусідніх Лівану та Греції, з якими країна підтримує традиційні культурні та політичні відносини.

Основними причинами візитів до країни стали:

- ✓ свята (86,6%),
- ✓ відвідування друзів та родичів (9,3%),

✓ ділові поїздки (4,1%).

Кіпр продовжує розвиватися як міжнародний центр із проведення ділових зустрічей, конгресів, виставок, симпозіумів. Велика кількість готелів має конференційні зали, повністю обладнані необхідною технікою. У Нікосії розташований один із найсучасніших Міжнародний Конференційний Центр, який розрахований на прийом 1000 гостей.

У 2019 році кількість іноземних туристів досягла приблизно 5 разів більше, ніж прибуття внутрішніх, а сальдо туристичних витрат (в'їзний мінус витрати на виїзний туризм) становив близько 8 відсотків ВВП у 2019 році, що вище, ніж у більшості інших європейських країн.

Європейська туристична комісія (2021) підрахувала, що європейські міжнародні поїздки скоротилися на 69 відсотків у 2020 році в порівнянні з 35-відсотковим зниженням внутрішніх подорожей. Висока залежність туристичної галузі Кіпру від міжнародного прибуття свідчить найближчим часом про повільне відновлення обсягів туризму, оскільки обмеження на міжнародні подорожі будуть пом'якшуватися повільнішими темпами, ніж внутрішній туризм, а менша частка внутрішнього туризму також відображає його відносно незначний внесок від його відновлення в компенсацію зниження міжнародного прибуття [25].

Крім того, повна залежність від авіап перевезень також робить його дуже сприйнятливим до обмежень на подорожі.

Туристичний ринок є одним з найбільших секторів економіки на Кіпрі, і за останні п'ять років він пережив значне зростання, побивши рекорди як по прибуттю, так і по доходах, постійно зростаючи в зимові місяці (листопад-квітень) зі 100% збільшенням туристичних прибутків з 2014 року до 2019 року.

Рейтинговими екскурсійними програмами по Кіпру є: “По гірських селищах Кіпру” (з будь-якого міста острова), “Прогулянка на яхті у Лімассолі”, “Гурме вояж по Кіпру”, “Музей виноробства”, “Пафос – кохання з першого погляду”, “З Пафосу – у гірський заповідник Троодос”, “Золоте

кільце”, “Скарби мису Каво Греко”, “Слідами Афродіти – екскурсія з будь-якого міста Кіпру”.

У 2019 році було зафіксовано найбільшу кількість туристів, досягнувши піку в 4 мільйони туристів з 2,4 мільйона в 2014 році, що становить 13,1% номінального ВВП (рис. 2.3). У 2019 році доходи зросли до 2,68 мільярда євро, тоді як країна має найбільше зростання наземної та портової інфраструктури у світовому індексі подорожей і туризму, опублікованому Всесвітнім економічним форумом. За останніми оцінками, до 2030 року цей сектор може внести близько 25% в економіку країни.

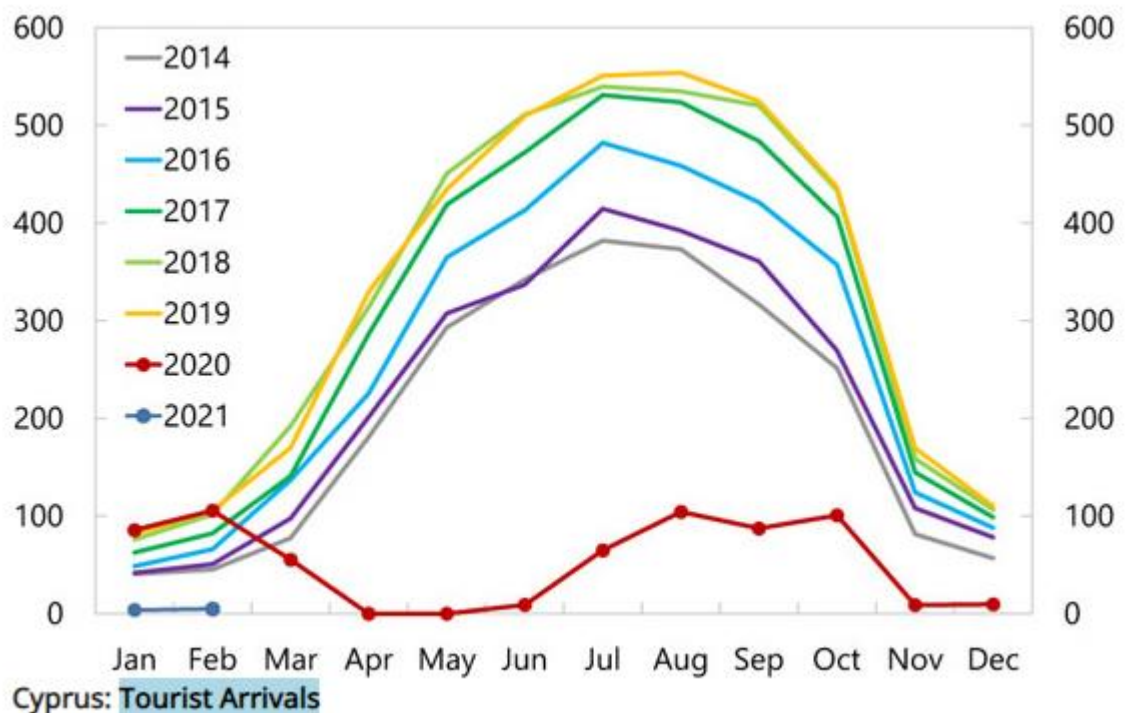

Рис. 2.3. Кількість туристів по роках, тис. осіб [11]

Але на фоні позитивної тенденції розвитку Кіпру, як туристичної дестинації, є негативні прояви, які створюють перепони щодо створення умов розвитку конкурентоспроможного ринку туристичних послуг. Так, за даними KPMG, станом на серпень 2020 року головними конкуруючими напрямками у 2018-2019 роках були (додаток Д): Італія, Іспанія, Туреччина, Греція, Мальта. В цей період Кіпр обіймав друге місце по критерію заповненості, що складав 73% та 72% відповідно. Це обумовлено географічним розташуванням у порівнянні з Італією та Іспанією. У 2019 році зниження цього показника було

обумовлено тим, що Греція презентувала пакетні тури за більш конкурентною ціною пропозицією на добу (average daily rate).

Політика кіпрського керівництва спрямована на перетворення країни на торговельно-фінансовий та туристичний центр Східного Середземномор'я.

Одним із найважливіших елементів економічної політики є залучення на Кіпр іноземних капіталовкладень. Для кіпрської економіки (не враховується окупована територія острова) характерна велика питома вага сфери послуг та туризму (76% ВВП).

Сфера обслуговування або послуг – сектор економіки, темпи розвитку якого є найшвидшими. В даний час дана сфера включає туризм, транспорт і зв'язок, торгівлю, банківське обслуговування, страхування, аудит бухгалтерський облік, операції з нерухомістю, постачання продуктів, державну адміністрацію, бізнес-послуги та правове обслуговування. Постійно підвищується роль Кіпру як регіонального центру послуг так і міжнародного інформаційного центру [19].

Отже, Кіпр є однією з найбільш розвинених європейських туристичних дестинацій. Кіпр приділяє значну увагу розвитку туристичної інфраструктури. Туризм є важливим джерелом надходжень до державного бюджету, що в свою чергу сприяє підвищенню соціально-економічних та екологічних стандартів та розвитку культури країни Кіпр.

Уряд Кіпру створює умови для залучення прямих іноземних інвестицій у традиційні сектори, як судноплавство, туризм, банківська справа, фінансові послуги. Водночас, урядом створюються умови для інвестування в нові сектори економіки країни, зокрема, енергетику, кіновиробництво, інвестиційні фонди, освіту, IT-сектор.

2.3. Особливості нормативно-правового регулювання туристичної сфери Кіпру

Нормативно-правове регулювання туристичної сфери – це сукупність систем і методів, які передбачають застосування державного контролю

діяльності економічних інститутів та кон'юнктури ринку для забезпечення нормального функціонування ринку, реалізації державних пріоритетів та вироблення єдиної концепції розвитку туризму.

Науковець С.А. Наумова вважає, що системи та методи державного регулювання туризму можна розділити на три частини: регулювання туристичних потреб, регулювання туристичної пропозиції та регулювання загального характеру.

У першому випадку основна спрямованість туристичної привабливості, у другому – продаж туристичних послуг, у третьому – держава впливає на загальні умови розвитку туристичної галузі. Держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності.

До способів державного регулювання туристичних пропозицій належать:

- 1) дослідження, планування та регулювання туризму;
- 2) управління землекористуванням;
- 3) податок на туристичний бізнес;
- 4) митні регулювання;
- 5) створення кращих умов для інвестування в туристичну галузь.

Система нормативно-правового регулювання у сфері туризму ґрунтується на дотриманні кількох принципів:

✓ створення національного продукту на міжнародному ринку, здатного максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, забезпечуючи на цій основі інтеграцію регіонального розвитку;

✓ ефективне використання природних ресурсів та об'єктів культурної спадщини та їх збереження, а також відновлення, охорона та збереження, зменшуючи негативний вплив туризму на навколишнє середовище;

✓ підвищення якості інформаційно-комунікаційних каналів, створення позитивного іміджу Кіпру як туристичної держави, посилення

просування вітчизняного туристичного продукту та міжнародного, ринку туристичних послуг;

- ✓ удосконалення організаційної структури, реалізація державної туристичної політики шляхом координації діяльності центральних та місцевих організацій та бізнес-організацій;

- ✓ розвиток транспортних послуг для туристичної галузі.

Міністерство енергетики, комерції, промисловості та туризму (МЕСІТ) Республіки Кіпр є центральним державним органом, відповідальним за туризм на найвищому рівні, і його місія полягає в розвитку економіки Кіпру через постійну підтримку різних сфер, серед яких і туристична. Місія досягається шляхом формулювання відповідної правової та адміністративної бази та прийняття політики та цілей, які створюють належне бізнес-середовище для кіпрського бізнесу в їх спробах скористатися можливостями, що виникають на ринку.

Адміністративними та політичними питаннями туризму займається секретаріат Міністерства.

Виконавчим органом з питань розвитку туризму на Кіпрі є Кіпрська туристична організація (СТО), яка мала напівдержавний статус і провадила нагляд за галузевою практикою та просуванням острова як туристичної дестинації за кордоном. У 2019 році технічний директор був замінений урядовим міністром, якому перейшли активи та відповідальність технічного керівника. СТО було створено та діє відповідно до положень Закону про туристичну організацію Кіпру 1969-2005 та відповідних Положень про структуру та умови найму, управління та фінансів. СТО керується Радою директорів із дев'яти членів, безпосередньо призначається Радою Міністрів. Міністр МЕСІТ, відповідно до Закону щодо міністерського моніторингу, головує або контролює засідання Ради директорів через свого представника, який є державним службовцем [26].

Місія Організації полягає в організації та популяризації туризму в Республіці Кіпр, використовуючи всі наявні можливості та ресурси. СТО складається з офісу генерального директора та чотирьох департаментів:

✓ Департамент стратегії: опитування, дослідження, планування та координація туристичного розвитку, підтримка спортивних, мистецьких та культурних заходів, планування та виконання проєктів туристичної інфраструктури та особливо цікавих/тематичних туристичних продуктів, агро туризм, туристична політика ЄС та інші справи, розробка туристичної програми та управління проєктами, що фінансуються, особливо зі структурних фондів ЄС, координація туристичних питань як частина політики ЄС, наприклад Лісабонської стратегії.

✓ Департамент маркетингу: реалізація інтегрованої комунікаційної стратегії, реклама, маркетингова діяльність, включаючи рекламні кампанії, зв'язки з громадськістю, гостинність, публікації, міжнародні туристичні угоди, школа туристичних гідів, міжнародний туризм, організацію та нагляд за туристичною діяльністю. Інформаційні офіси, виробництво фільмів та інших засобів реклами, організація семінарів і конференцій, участь у туристичних виставках [23].

✓ Департамент забезпечення якості: підготовка та впровадження законодавства щодо готелів та інших туристичних закладів, ресторанів і рекреаційних центрів, туристичних агентств і туристичних гідів, інспектування туристичних підприємств, ліцензування діяльності туристичних підприємств, розгляд заяв будівництво нових готельних комплексів, ресторанів та баз відпочинку.

✓ Департамент адміністрування, рахунків/фінансових послуг та реєстру, який виконує допоміжну та горизонтальну роль у вирішенні питань загального управління, колективних договорів, процедури закупівель, бюджетування тощо.

СТО має головний офіс в Нікосії, та має в цілому п'ятнадцять офісів за кордоном, а також місцеві та регіональні офіси та пристань для яхт у Ларнаці.

Шість інспекторських офісів, які охоплюють шість основних регіонів Кіпру, контролюють стандарти та послуги, що пропонуються готельними закладами та закладами громадського харчування, і працюють під відповідальність Департаменту якості та забезпечення.

До складу відділу маркетингу входять: п'ятнадцять зарубіжних регіональних офісів, які рекламують Кіпр як туристичну дестинацію за допомогою маркетингової діяльності та тринадцять місцевих бюро туристичної інформації.

Приватний туристичний сектор в основному організований через асоціації, які висловлюють свої погляди та вимоги та є контактними для національних органів влади. Обмін ідеями та думками з різних питань, які стосуються національного туризму, здійснюється через регулярні та спеціальні зустрічі між технічним директором та асоціаціями, таких як: Асоціація готельєрів Кіпру, Асоціація туристичних підприємств Кіпру, асоціація туристичних гідів, власники ресторанів, Агро туристична компанія, рада з підтримки медичних послуг Кіпру, туристична асоціація та конференція за особистими інтересами, асоціація стимулів, асоціація зустрічей. Такий же підхід дотримується і для діалогу з профспілками, місцевою владою тощо.

Крім того, СТО бере на себе ініціативу та організовує зустрічі з громадськістю як зі стратегічних питань, так і з таких питань, як зміни в законодавчій бази, що стосуються туристичного бізнесу, розробка нових продуктів, схеми стимулювання для туристичної індустрії тощо.

За ініціативою СТО зацікавлені сторони, такі як місцева влада, готельєри, ресторатори, регіональні торгові палати та інші, з кожного з регіонів Лефкосії, Лемесос, Ларнака, Пафос, Аммохостос і гірські курорти, сформували регіональний розвиток туризму і відповідають за розробку, впровадження та моніторинг регіональних туристичних стратегій згідно з напрямками Національної туристичної стратегії. Їх адміністративно та фінансово підтримує технічний директор [14].

Туризм на Кіпрі перетворився на одну з найважливіших соціально-економічних видів діяльності та безперечно найважливішу галузь для економіки країни. Правова база, яка регулює діяльність туристичних закладів і послуг, спрямована на збереження цінності та якості цих послуг. Усі відповідні закони та нормативні акти були зібрані, щоб забезпечити легкий доступ до правової інформації всім, хто залучений або зацікавлений у туристичній галузі.

Законодавство СТО, яке регулює готельні та туристичні заклади розміщення, заклади громадського харчування, туристичні агенції, відповідає вимогам положень Директиви 90/314/ЄЕС від 13 червня 1990 р. про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне і включає:

- ✓ Закони про готелі та туристичні заклади 1969–2000 років,
- ✓ Положення про готелі та туристичні заклади (Загальні) 1985–2002,
- ✓ Закони про путівники 1995-2004,
- ✓ Положення про туристичні професії та асоціації 1980 та 1992,
- ✓ Закони про заклади громадського харчування та розваг 1985-2000,
- ✓ Набір якісних критеріїв, що стосуються сфери розміщення, був

затверджений Радою директорів СТО та впроваджується з 2008 року [13].

Законодавство Республіки Кіпр у сфері туризму відповідає загальноприйнятим міжнародним дефініціям, зокрема з урахуванням класифікації Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО); визначає існуючі види туризму в залежності від напрямку туристичних потоків, способу організації туру, категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі, їх віку, джерел фінансування подорожі, цілей, способів пересування та інших ознак; запроваджує обов'язкове страхування цивільної відповідальності туроператорів перед туристами з метою захисту прав та законних інтересів споживачів туристичних послуг [18].

Сьогодні національним регулятором у сфері туристичної галузі підготовлено нову законодавчу базу для раціоналізації класифікації закладів

громадського харчування та розробляється законопроект. Аналогічна робота була проведена і для готельних закладів, для яких проект закону знаходиться на розгляді в Генеральній прокуратурі.

Отже, нормативно-правове регулювання господарської діяльності на теренах туристичної дестинації Республіки Кіпр добре розвинута, і дотримується суворих законодавчих обмежень.

Кіпр є яскравим прикладом того, як розумна й ефективна влада за допомогою рекреаційно-туристичного комплексу завдяки ефективному управлінню шляхом прийняття виважених рішень, які ґрунтуються на нормативно-законодавчій базі ЄС, перетворила країну зі складними політичними проблемами на розвинену країну [19].

Кіпр – багата ресурсами країна, яку дійсно варто відвідати. Головне туристичне гасло Кіпру «Велика різноманітність на маленькій території» описує не тільки матеріальні можливості туристів, а й спеціалізацію різних частин острова на різних видах відпочинку. Кіпр – це рай для туриста. Тихі вулички, чарівність і краса острова заворожують туриста. На острові панує романтика, сліди історії древніх держав та багато іншого. І все це створено і зроблено в сучасному стилі. Пейзаж острова не зруйнований і не змінений часом – барвисті місцевості, білосніжні пляжі, безцінна культурна спадщина, сучасні міста і велика кількість сучасних готелів. Можна зазначити, що найважливішим завданням для успішного розв'язання проблем розвитку рекреаційної індустрії у майбутньому є створення стійкого ефективного організаційно-економічного та оздоровчого механізму, здатного надавати ефективні оздоровчі та сервісні послуги, виготовляти товари курортного попиту.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕСПУБЛІКИ КІПР ЯК ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ

3.1. Проблемні аспекти розвитку туристично-рекреаційної системи республіки Кіпр

Одним з улюблених популярних туристичних напрямків подорожуючих є острови. Їх геофізичне розташування та кліматичні умови є тими критеріями вибору, які створюють особливу привабливість для туристів. Багато країн світу, які розташовані на островах, або до складу яких входять острови, розвивають туристичну галузь, як основний засіб соціального та економічного розвитку, при цьому туристична галузь часто стає домінуючим сектором економіки.

У роботі туристичної галузі можна виділити такі проблеми, що перешкоджають її розвитку, а саме:

- 1) відсутність інформаційно-рекламної підтримки бізнесу та туристичних агенцій за кордоном;
- 2) відсутність спрощеного режиму перетину кордону та погане оформлення віз для туристів;
- 3) податкове законодавство, яке не заохочує інвестиції у розвиток туризму та заповідники;
- 4) недоліки в системі регіонального управління;
- 5) необхідність делегування частини своїх повноважень органам місцевого самоврядування;
- 6) економічні – боротьба із сезонністю та витоком економічних вигод, балансування туристичної діяльності протягом року;
- 7) соціальні – підтримка місцевості, культури, звичаїв і традицій;
- 8) екологічні – морське, природне середовища.

Важливу роль в економічному розвитку Республіки Кіпр відіграє туристична галузь. Проте така залежність від туризму виявилася проблемою для багатьох напрямків подорожей островами. Кіпр не є винятком.

Незважаючи на внутрішні політичні негаразди, з 1960-х років Республіка Кіпр стала популярним середземноморським місцем літнього сонця. Туристична галузь острова створила основу для швидкого та успішного економічного зростання, але острів також стає все більш залежним від туризму та невеликої кількості основних ринків і туроператорів.

Туристична галузь зробила суттєвий внесок у розвиток економіки Кіпру, але зараз перебуває у відносному занепаді. Це було значною мірою неминуче.

Інтенсивна туристична активність зосереджена в прибережних зонах, протягом літнього сезону спостерігається переповненість і надмірний туризм, а потім низький рівень активності в низький сезон, який триває з листопада по кінець березня, створює величезні економічні, соціальні, культурні, політичні та екологічні проблеми.

Брак гео-ресурсів і потенціалу, як людського так і природнього для здійснення значних інвестиційних проектів та впровадження змін у напрямку більш стійкої туристичної індустрії змушує невеликі острівні держави, як Кіпр, відставати від інших країн ЄС [9].

На відміну від інших країн-учасників туристичної галузі Кіпр є відносно невеликою країною, але характеризується складною структурою стейкхолдерів, які є суб'єктами ринку туристичних послуг (туристи, туристичні підприємства, органи публічної влади), які сприяють розвитку сталого туризму.

Більшість туристичних фірм пропонують тури одного типу, відрізняючись лише об'єктами показу. Важко знайти заняття для всієї родини або альтернативні можливості для дозвілля в разі зміни погодних умов та інших обставин.

Проблеми транспортної інфраструктури, а саме: високі тарифи транспортних компаній у високий сезон, відсутність висококваліфікованих спеціалістів у всіх галузях транспортної системи тощо.

Крім того, серед проблем інформаційно-комунікаційної інфраструктури туризму можна виділити такі:

- ✓ відсталість техніко-технологічного оснащення та відсутність необхідної кількості сучасних телекомунікаційних технологій та засобів інформатизації;

- ✓ відсутність системи використання інформаційних технологій серед підприємств туристичної галузі, що зумовлює недостатнє інформаційне забезпечення туристичної діяльності; відсутність Інтернет-сайтів для більшості суб'єктів туристичної діяльності. Для поліпшення розваг та туризму необхідна інформація про навколишнє середовище, а саме – населення, науку і техніку, політику, право, суспільство, природу та економіку. Тому всі дані мають бути інтегровані у відповідні центри обробки даних BIG DATA, об'єднані у єдину систему даних. Ця система повинна бути всеосяжною, простою у використанні та широкодоступною.

Основними факторами, які стримують розвиток інформаційних технологій в туристичній галузі є:

- ✓ недостатня пропускна спроможність національних каналів зв'язку із зовнішніми мережами;

- ✓ відсутність ефективних мережевих BIG DATA суб'єктів туристичної діяльності, туристичних об'єктів і продуктів та довідкової інформації;

- ✓ відсутність ефективних повнофункціональних національних і регіональних туристичних серверів і порталів, що забезпечують пошук і доступ до різнопланової інформації про туристичні об'єкти та послуги з можливостями вибору і замовлення потрібних послуг;

- ✓ відсутність національних представницьких організацій, що забезпечують під'єднання інвентарної бази послуг суб'єктів туристичної діяльності до глобальних мереж дистриб'юторів;

- ✓ відсутність у більшості підприємств і організацій туристичної галузі ефективних автоматизованих інформаційних систем управління діяльністю (менеджментом і маркетингом);

✓ відсутність автоматизованих інформаційних систем моніторингу, аналізу та планування діяльності туристичної галузі.

Надання послуг в галузі туристичної діяльності, на якій Кіпр спеціалізується протягом останніх тридцяти років, є трудомістким видом діяльності з низькою доданою вартістю. Такий шлях розвитку для країн, які відносно менш розвинені і можуть запропонувати туристичні послуги за низькою ціною. З часом, як країна стає багатшою, її витрати на надання послуг зростатимуть. З'являться нові недорогі конкуренти, і країна буде виведена з ринку.

Щоб уникнути цього, суб'єкти туристичної галузі певної туристичної дестинації мають здійснити стратегічний крок у бік більш якісних конкурентоспроможних продуктів і послуг.

Дослідження виявило фактори, які впливають на задоволення або незадоволеність туристів загальним перебуванням і співвідношенням ціни та якості на Кіпрі, а також на наміри туристів повторити свій візит. Туристи, котрі вперше приїжджають на Кіпр, зупиняються в Нікосії чи Ларнаці.

Крім того, вражаюче високий відсоток туристів, які заявили про своє повне незадоволення інфраструктурою, а також широко виражене невдоволення співвідношенням ціни та якості послуг Кіпру повинні хвилювати стейкхолдерів туристичної індустрії.

Згідно зі статистикою Всесвітньої туристичної організації, Кіпр є однією з шістнадцяти країн, доходи від туризму яких перевищували 18% ВВП у 2019 році. Чотирнадцять з цих країн є островами, а дві інші – півостровами. За результатами дослідження встановлено, що країни, в яких обсяг ВВП суттєво залежить від туристичної діяльності, залежать від зовнішніх факторів [11].

Так, пандемічний шок мав значний вплив на експорт послуг і зростання ВВП. Негативний вплив на економіку був великим, оскільки туризм є ключовим сектором Кіпру. Експорт послуг скоротився приблизно на 27 відсотків у другому та третьому кварталах 2020 року порівняно з тими ж періодами 2019 року, головним чином відображаючи падіння попиту на

туризм. Загальна економіка також продемонструвала глибоку рецесію в 2020 році, коли реальний ВВП скоротився приблизно на 8 відсотків у другому та третьому кварталах 2020 року [11].

Негативний вплив, на жаль, більший, зокрема, це вплив на якість води в річках, озерах, морях та на якість повітря, зростання викидів шкідливих речовин транспортними засобами, самовільне розміщення тимчасових баз відпочинку, забруднення відходами навколишнього середовища, самовільне розпалювання вогнищ, понівечення історичних пам'яток вандалами. Деякі види туристського відпочинку, такі як полювання, риболовля, збирання рослин, завдають негативного впливу живій природі і призводять до зменшення чисельності або навіть до повного зникнення фауни та флори певних територій та інше. Зростання населення в туристичних дестинаціях Кіпру, будівництво нових туристичних потужностей потребує залучення якомога більшої кількості природних ресурсів, що, у свою чергу, збільшує навантаження на навколишнє середовище. Туризм призводить до забруднення довкілля, вилучення цінних земель під об'єкти інфраструктури, витоптування рослинності, ґрунтової ерозії, скорочення чисельності флори і фауни.

3.2. Перспективні напрями розвитку туристичної дестинації республіки Кіпр

Відпочинок – це комплекс прийомів, спрямованих на відновлення психофізіологічного здоров'я людини. У сучасну епоху суспільного розвитку зростає роль рекреації у процесі відновлення та набуття популярності як актуального елемента сучасного життя.

Важливою особливістю розвитку туристично-рекреаційної системи є нерівномірність його поширення.

Кіпр пропонує привабливі міста та регіони, чия природна краса та історичні місця мають потенціал, щоб стати першокласними туристичними напрямками. Приємний клімат, мальовничі краєвиди, прекрасні пляжі,

численні історичні та культурні пам'ятки, традиційна гостинність і яскрава кухня – все це є прекрасною базою для подальшого розвитку туризму.

Міжнародний, регіональний та місцевий конкурентний тиск та загальне економічне середовище створюють можливості та ризики в індустрії подорожей, відпочинку та туризму [17].

Багато компаній, що працюють у цьому секторі, шукають інноваційні способи залучення нових компаній, підвищення ефективності роботи та підвищення прибутковості.

Досліджуючи основні тенденції розвитку туризму в Республіці Кіпр, слід зазначити, що ця галузь досить стрімко розвивається. Уряд Кіпру визнає важливу роль туризму для економіки та активно субсидує розвиток нових готелів та інших об'єктів інфраструктури, підтримує авіакомпанію “Кіпрські Авіалінії” та заохочує підготовку фахівців для туристичної індустрії.

Сучасні тенденції розвитку туристичних систем включають: [18]

1. Популярність короткострокового відпочинку. Подорожі коротші та частіші. В результаті туристичні продукти можуть забезпечити створення чіткої інформації за мінімальний період часу, якщо це необхідно.

2. Збільшення попиту на зелений туризм. На тлі деградації навколишнього середовища та міста відпочинок необхідний у місцях, пов'язаних із прекрасними ландшафтами та відповідними природними ресурсами. В результаті ліс і аквапарки славляться своїми активними видами відпочинку.

3. Орієнтованість відпочинку на пізнання нового. Для багатьох туристів частиною розуму є відпочинок, отримання позитивних емоцій та відчуттів, наприклад екскурсія культурною спадщиною, знайомство з природними об'єктами тощо.

4. Поява і розвиток нових видів розваг: екстремальний спорт, терапія (домашня терапія), рафтинг, альпінізм, лижі, вітрильний спорт, плавання з акулами, зорбінг (спускання зі схилу пагорба всередині прозорої кулі), бейсджампінг (стрибки з парашутом у спеціальному костюмі, який дає змогу

довго залишатися в повітрі), слеклайнінг (перехід над прірвою по натягнутій мотузці).

5. Розширити рекреаційну діяльність, спрямовану на оздоровлення людей з метою запобігання тяжким захворюванням. До них належать: прогулянки, плавання, сонячні та повітряні ванни, спорт, спеціальний відпочинок, аматорські заняття (збір грибів та ягід, рибальство і т.п.).

6. Прагнення людей до правильного використання вільного часу, корисного проведення вільного часу, знайомства з історією та культурою, природним середовищем, організації оздоровлення.

7. Підвищене задоволення від активного відпочинку.

Також туризм не може розвиватися без взаємодії з навколишнім середовищем, але, керуючи цим розвитком, можна зменшити негативний вплив і збільшити позитивний [18].

На Кіпрі є 66 пляжів, відзначених Блакитним прапором, і одна пристань для яхт Блакитного прапора, відомі екологічні знаки, надані пляжам і пристаням для яхт по всьому світу, які відповідають певним стандартам. У 2019 році Кіпр був удостоєний звання кращої якості води для купання в ЄС.

Позитивний вплив включає охорону і реставрацію пам'ятників природи, історії, культури, створення національних парків і заповідників, збереження лісів, захист рослинного і тваринного світу.

Кіпр має всі можливості стати найкращим курортом у світі.

Зимовий туризм має величезний потенціал, і це те, що політикам слід враховувати. Однак приїзд зимових відпочивальників поки невеликий.

Основними пропозиціями щодо розвитку туристично-рекреаційної системи Кіпру є: 1 – забезпечення оптимального розвитку туристичної галузі з урахуванням інтересів держави; 2 – координація діяльності суб'єктів туристичної діяльності; 3 – удосконалення системи регулювання галузі; 4 – розвиток матеріальної бази; 5 – використання рекреаційних ресурсів історико-культурної спадщини для розвитку туризму.

Туристична політика зосереджена на альтернативних формах розвитку туризму, таких як сільський туризм, що користується перевагою.

Неушкоджені культурні та природні надбання острова представляють можливості для розвитку, наприклад, фестивалів на місцеву тематику, туризму культурної спадщини або зеленого туризму, які виховують місцеві цінності, традиції та ідентичність, забезпечуючи рекреаційні можливості та оживляючи соціальну структуру місцевих громад, тим самим сприяючи безпосередньо добробуту жителів.

Також перспективною стратегією видається пропозиція турів для людей похилого віку, які з більшою ймовірністю здійснять свій візит і приїдуть на острів у непікові періоди – періоди м'якої континентальної погоди.

Іншими словами, Кіпру необхідно перезавантажити свій туристичний продукт і відновити його конкурентоспроможність. Для ефективного досягнення цієї мети політика туристичної галузі повинна виправити бюрократичні процеси планування, які посилюються економічною кризою та негативними наслідками масового туризму, створюючи серйозні проблеми для сталого розвитку туристичної дестинації.

З цієї точки зору, туризм розглядається як результат розвитку, якого місцеві жителі хочуть для себе, щоб покращити якість свого життя. Це тягне за собою соціально-культурне відродження та подальше формування ідентичності островів, що, у свою чергу, може допомогти створити особливий національний бренд.

Необхідною умовою розвитку рекреаційних систем та розвитку туризму є наявність сучасної туристичної інфраструктури, яка обслуговує туристів і місцеве населення, тому його розвиток сприяє туристичному розвитку території, покращує умови проживання жителів району, туристична інфраструктура створює велику кількість робочих місць.

Завдяки чітко визначеному баченню та стратегії щодо запуску повного ребрендингу Кіпру та створення острова як якісного цілорічного напрямку туризм може зміцнити своє місце та стати одним із найкращих економічних показників до 2030 року не лише через прямі доходи, а й але також через великий мультиплікаційний ефект, який туризм має на місцеву економіку.

Бачення нової туристичної стратегії Кіпру полягає в тому, щоб розвивати Кіпр сталим шляхом, що позитивно впливає на нашу економіку, суспільство та навколишнє середовище, покращуючи сезонність, з метою досягти 39% ночівель протягом листопада-квітня та вчетверо збільшити кількість ночівель у сільській місцевості зі 100 000 у 2018 році до 400 000 до 2030 року [27].

Перспективними напрямками для інвестиційних можливостей є туризм класу люкс, морський туризм, культурний туризм, спорт, конференції, оздоровлення, а також агротуризм.

3.3. Вдосконалення інформаційної політики щодо підвищення конкуренції республіки Кіпр як туристичної дестинації

Результатом будь-яких конкурентних відносин є прагнення кожного одержувати для себе особисто грошовий дохід.

Конкуренція означає наявність на ринку великої кількості незалежно діючих продавців і покупців.

Формування конкурентного середовища є надзвичайно важливим завданням для досягнення конкурентоспроможності на ринку туристичних послуг Кіпру. Конкурентоспроможність стала універсальною вимогою в умовах ринкової економіки для будь-якого економічного суб'єкту.

Основним предметом обміну на туристичному ринку є послуги, що досягають 80-85% усього обсягу продаж.

Таким чином, для забезпечення розвитку конкуренції Республіки Кіпр як туристичної дестинації, умовою якої є наявність нормативно-правового поля, яке забезпечує незалежність, прозорість, безпеку для учасників взаємовідносин необхідно удосконалити інформаційно-аналітичну підтримку.

З метою формування сприятливих умов для створення ефективного конкурентного середовища з врахуванням регіональних особливостей та характеристики ринку туристичних послуг властивих Кіпру як туристичній дестинації вважають за доцільне впровадження сучасної інформаційної політики, а саме:

- ✓ створення загальної та спеціалізованої інформаційної інфраструктури з урахуванням оптимального просторового розміщення продуктивних сил і факторів виробництва, що зумовить створення необхідної інформаційної бази для задоволення потреб споживачів;
- ✓ створення сприятливих умов для залучення інвестицій, розробка лояльної податкової політики для інформаційних та ІТ – послуг, які будуть сприяти зниженню собівартості пакету туристичних послуг;
- ✓ підвищити пропускну спроможність національних каналів зв'язку із зовнішніми мережами;
- ✓ створити ефективну мережу BIG DATA суб'єктів туристичної діяльності, туристичних об'єктів, продуктів та довідкової інформації;
- ✓ відсутність ефективних повнофункціональних національних і регіональних туристичних серверів і порталів, що забезпечують пошук і доступ до різнопланової інформації про туристичні об'єкти та послуги з можливостями вибору і замовлення потрібних послуг;
- ✓ органам публічної влади Кіпру, які регулюють діяльність туристичної галузі острова, створити умови для організації національних представницьких організацій, які забезпечать під'єднання інвентарної бази послуг суб'єктів туристичної діяльності до глобальних мереж дистриб'юторів;
- ✓ запроваджувати у суб'єктів туристичної галузі Республіки Кіпр ефективних автоматизованих інформаційних систем управління діяльністю (менеджментом і маркетингом);
- ✓ забезпечення галузі інформаційними технологіями, BIG DATA засобами, автоматизованими інформаційними системами моніторингу, аналізу та планування діяльності туристичної галузі.

Конкуренція в туризмі є необхідною умовою функціонування туристичної дестинації, вона сприяє покращенню якості туристичних послуг, зниженню цін на ці послуги і, як наслідок, збільшенню кількості споживачів та підвищенню прибутку для туристичних підприємств, котрі пропонують кращі послуги за зваженою ринковою ціною.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження об'єкту Республіки Кіпр як туристичної дестинації надало можливість сформулювати наступні узагальнення, висновки та рекомендації:

1. Споживання туристичного продукту відбувається у визначеному туристом місці, тобто воно означено територіально. Цю територію прийнято трактувати як туристичну дестинацію.

2. Дестинація – це географічна територія, що має певні межі, що може залучати й задовольняти потреби досить широкої групи туристів. Туристська дестинація – це вирішальний елемент регіональної туристської системи і суб'єкт управління регіонального розвитку. Її розглядають, як територію із певним переліком засобів обслуговування й послуг, зручностей для забезпечення всіляких потреб туристів.

3. Дестинації становлять собою сукупність ресурсів, а саме: атракції це об'єкти дозвілля й розваг, пам'ятники; доступність це місцевий транспорт і транспортні комунікації; комфорт це інфраструктура туризму (засоби розміщення, об'єкт ресторанного господарства, торгівлі тощо); посередники це маркетингові організації дестинацій, бюро подорожей та екскурсій. Туристична дестинація – це є складна туристична система, яка під впливом трансформаційних чинників динамічно змінюється.

4. Туристично-рекреаційна система є складним явищем, основною метою якого є задоволення туристсько-рекреаційних потреб людини, тому її розглядають як рекреаційний ресурс, частина якої безпосередньо споживається населенням під час неорганізованого відпочинку. Її можна розглядати на макро-регіональному рівні у вигляді рекреаційних регіонів, туристичних макрорегіонів та мікро регіональному рівні у вигляді точкових об'єктів рекреації – окремих підприємств, що забезпечують рекреаційну діяльність. Складовими туристично-рекреаційної системи є: територіальність,

наявність природних ресурсів, наявність культурно-історичних та етнічних ресурсів, створена інфраструктура, базова соціально-економічна система.

5. Об'єктом дослідження було обрано Кіпр. Острів має різноманітні рекреаційні ресурси, а саме: природні, кліматичні, гірсько-рекреаційні, пляжні, лікувальні, історико-культурні, архітектурні.

6. За результатами дослідження по статистичним даним міжнародної аудиторської компанії KPMG Кіпру, як туристична дестинація, є найпопулярнішим серед подорожуючих таких країн: Великої Британії, Росії, Польщі, України, Греції, Німеччини, Швеції та Ізраїлю; основними конкурентами на макроекономічному рівні є наступні туристичні дестинації: Іспанія, Італія, Мальта, Греція, Турція.

7. Індустрія туризму Кіпру – одна з головних статей національного доходу. У цьому секторі трудиться значна частина населення, а прибуток, що приноситься туризмом, є головним джерелом надходження іноземної валюти до бюджету республіки. За останні 3 року число відвідуючих Кіпр туристів збільшилося на 29%, а прибуток від туризму – на 40%. Це означає, що в світовому масштабі Республіка Кіпр стала одним з туристичних напрямів, що найбільш успішно розвиваються.

8. З метою отримання максимальних вигод від рекреаційних ресурсів острова публічні органи влади регулюють нормативно-правовими актами туристичну галузь, а саме: створюють національний продукт на міжнародному ринку, здатний максимально задовольнити туристичні потреби населення країни, іноземних туристів; забезпечують ефективне використання природних ресурсів та об'єктів історико-культурної спадщини, їх збереження, а також відновлюють, охороняють та зменшують негативний вплив туризму на навколишнє середовище.

9. Перспективними напрямками активного розвитку туристичної галузі Кіпру є такі види туризму як: спортивний, діловий і агротуризм.

10. Підвищення якості інформаційно-комунікаційних каналів, впровадження суб'єктами туристичної галузі інформаційними технологіями,

BIG DATA засобами, автоматизованими інформаційними системами моніторингу, аналізу та планування діяльності підвищує конкуренцію республіки Кіпр як туристичної дестинації на світовому просторі туристичних послуг, створює позитивний імідж Кіпру як туристичної держави.

11. До основних проблемних аспектів Кіпру варто віднести такі економічні (боротьба із сезонністю та витоком економічних вигод, балансування туристичної діяльності протягом року), соціальні (підтримка місцевості, культури, звичаїв і традицій), і екологічні (морське, природне середовище).

12. Публічні органи влади Республіки Кіпр для реалізація державної політики в туристичній галузі удосконалює організаційну структуру, координує діяльності центральних та місцевих організацій та бізнес-організацій.

В умовах глобалізації відбувається умовне “стирання” кордонів між країнами. В результаті цього процесу формується єдиний туристичний простір. Завдяки цьому відкриваються нові можливості для дестинацій, а саме – доступ на нові ринки, нові технології, можливості залучення необмеженої кількості споживачів, але формує ринкові ризики, основним з яких є зростання рівня конкуренції. Кіпр, як туристична дестинація з явними ознаками туристсько-рекреаційної системи, має всі передумови для розвитку конкурентоспроможних послуг туристичної галузі в умовах світової конкуренції.

РЕЗЮМЕ
Голик Володимир Сергійович
РЕСПУБЛІКА КІПР ЯК ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ

Курсова робота присвячена дослідженню Республіки Кіпр як туристичної дестинації. Мета роботи – є дослідження особливостей туристично рекреаційної системи Кіпру як регіональної туристичної дестинації світової туристичної галузі, виявити регіональні відмінності, проблеми та перспективи їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни.

Завдання роботи: розкрити теоретичні та методичні основи дослідження туристсько-рекреаційних ресурсів; охарактеризувати природні, суспільні і подієві туристсько-рекреаційні ресурси Кіпру, визначити перспективи їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни. Об'єктом дослідження є Республіка Кіпр як регіональна туристична дестинація системи світового туризму, а предметом – туристсько-рекреаційні ресурси Республіки Кіпр та особливості їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країни. У ході виконання курсової роботи були використані методи аналізу та синтезу, узагальнення, порівняльно-географічний метод, методи обробки статистичних даних.

В курсовій роботі розкрита сутність туристсько-рекреаційних ресурсів та їх роль у розвитку туризму, дана характеристика основних видів туристсько-рекреаційних ресурсів Кіпру, названі найпопулярніші туристичні об'єкти та пам'ятки. В роботі охарактеризовані найпривабливіші регіони для туристів, зроблено висновки щодо проблем та перспектив подальшого використання туристсько-рекреаційних ресурсів Республіки Кіпр.

Ключові слова: туризм, туристична дестинація, туристсько-рекреаційні ресурси, туристсько-рекреаційна діяльність, туристсько-рекреаційна система, туристична привабливість, туристичні об'єкти, Республіка Кіпр, конкуренція, суб'єкт, стейкхолдер.

RESUME

Holyk Volodymyr Serhiyovych

THE REPUBLIC OF CYPRUS AS A TOURIST DESTINATION

The course work is devoted to the study of the Republic of Cyprus as a tourist destination. The paper aims of the work is to study the features of the tourism and recreation system of Cyprus as a regional tourist destination of the world tourism industry, to identify regional differences, problems and prospects for their use in the country's tourism and recreation activities.

The main task of the paper are the following: to reveal the theoretical and methodical foundations of the research of tourist and recreational resources; to characterize the natural, social and event tourism and recreation resources of Cyprus, to determine the prospects of their use in the tourism and recreation activities of the country. The object of the research is the Republic of Cyprus as a regional tourist destination of the world tourism system, and the subject is the tourist and recreational resources of the Republic of Cyprus and the peculiarities of their use in the tourist and recreational activities of the country. In the course of the coursework, the methods of analysis and synthesis, generalization, comparative-geographical method, statistical data processing methods were used.

The course work reveals the essence of tourist and recreational resources and their role in the development of tourism, the characteristics of the main types of tourist and recreational resources of Cyprus are given, and the most popular tourist objects and attractions are named. The work describes the most attractive regions for tourists, draws conclusions about the problems and prospects of further use of tourist and recreational resources of the Republic of Cyprus.

Key words: tourism, tourist destination, tourist and recreational resources, tourist and recreational activity, tourist and recreational system, tourist attraction, tourist objects, Republic of Cyprus, competition, subject, stakeholder.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дивинська Ю.А., асистент кафедри менеджменту та туризму Житомирський економіко-гуманітарний інститут Туристичні дестинації в умовах соціально-економічного розвитку. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/368.pdf> (дата звернення: 20.02.2023).
2. Управління туристичними дестинаціями Корж Н.В., Басюк Д.І. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26650.pdf> (дата звернення: 20.02.2023).
3. Трегубов О.С. Конкуентоспроможність туристичних дестинацій. *Економіка і організація управління*. 2016. Вип. 3 (23). С. 333-339. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/2903/2942> (дата звернення: 15.02.2023).
4. Семенова М.В. Правове визначення туристичної дестинації. С. 217-220. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/17.05.19/17_05_2019-217-220.pdf (дата звернення: 15.02.2023).
5. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: Розвиток туристичної індустрії як інструмент економічного розвитку та інвестиційної привабливості України: Постанова Верховної Ради України від 13.07.2016 р. № 1460–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1460-19> (дата звернення: 03.03.2023).
6. Leiper, N. 1990: Tourist attraction system. *Annals of Tourism Research* 17, p. 367–384.
7. Medlik S. *Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality*. S. Medlik. – 3-d ed. – Elsevier Science, 2003.
8. Л. І. Юрчишина Л.І. Дестинація як основа регіонального розвитку туризму. *Економічний вісник*. 2017. №4 С. 77-84. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/4/EV20174_077-084.pdf (дата звернення: 28.02.2023).

9. Торговельно-економічне співробітництво. 12.10.2020 року. URL: <https://cyprus.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/328-torgovelyno-jekonomichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-kiprom> (дата звернення: 28.02.2023).
10. Електронний ресурс. URL: <https://www.google.com/maps/place/%D0%9A%D0%B8%D0%BF%D1%80/@34.8776674,32.8015418,8z/data=!4m5!3m4!1s0x14de1767ca494d55:0x324c3c807fc4146e!8m2!3d35.126413!4d33.429859> (дата звернення: 28.02.2023).
11. Cyprus: Selected Issues. imfsg. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2021/126/article-A001-en.xml> (дата звернення: 05.03.2023).
12. KPMG. Cyprus hospitality report 2nd edition. URL: <file:///C:/Users/Sergei/Downloads/hospitality-report-2nd-edition.pdf> (дата звернення: 16.02.2023).
13. Council directive of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours (90/314/EEC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31990L0314> (дата звернення: 16.02.2023).
14. Семенов В.Ф., Герасименко В.Г., Горбань Г.П., Богадьорова Л.М. Управління регіональним розвитком туризму. URL: https://tourlib.net/books_ukr/semenov61.htm (дата звернення: 16.02.2023).
15. Ткаченко, Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. Київ : КНТЕУ, 2006. 537 с.
16. Семенова М., Гунаре М. Правове визначення туристичної дестинації з урахуванням міжнародного законодавства та національного законодавства країн ЄС. Право та інновації. № 4 (28). 2019. С. 34-39. URL: http://semenova-partners.com/wp-content/uploads/ZHurn_Pravo-ta-innovatsiyi_2019_-428_Semenova_Gunare.pdf (дата звернення: 16.02.2023).
17. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник для вузів / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.

18. Монастирський В.Р. Природні ресурси і рекреаційні комплекси світу: навч. посібник. Львів : ННБК “АТБ”, 2022. 200 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/Monastyrskyy-Pryrodni-resursy-RK-svitu-book-2022.pdf> (дата звернення: 16.02.2023).
19. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravylaoformlennnyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf> (дата звернення: 16.02.2023).
20. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). 3-є вид., перероб. та доп. К.: “Альтерпрес”, 2010. – 436 с. URL: https://tourlib.net/books_ukr/lubiceva_rtp.htm (дата звернення: 12.03.2023).
21. Шульгіна Л. М. Тенденції розвитку туристичного ринку України / Л. М. Шульгіна // Зб. наук. праць «Проблеми системного підходу в економіці». – Вип. 7. – К. : НАУ. 2012. С. 65–68.
22. Проблеми географії та менеджменту туризму: монографія / За заг. ред.: В.Г. Явкін, В.П. Руденко, О.Д. Король та ін. Чернівці : Рута, 2014. 260 с. URL: <https://buklib.net/books/31098/> (дата звернення: 05.03.2023).
23. Спяк А., Федірко М. М. Тернопільський національний економічний університет. Розбудова конкуренції на ринку туристичних послуг в Україні. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/20989/1/211-212.pdf> (дата звернення: 05.03.2023).
24. KPMG. Cyprus hospitality report 1st edition: URL: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cy/pdf/2019/Cyprus%20Hospitality%20Report_1st-edition_July-2019.pdf (дата звернення: 05.03.2023).
25. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними DESTИНАЦІЯМИ. Підручник. Вінниця : ПП “ТД Едельвейс і К”. 2017. 322 с. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26650.pdf> (дата звернення: 05.03.2023).
26. The Cyprus Tourism Industry.

URL: <https://www.tourinvestcyprus.org.cy/invest-in-cyprus/> (дата звернення: 15.03.2023).

27. Електронний ресурс Посольства Республіки Кіпр в Києві. URL: http://www.mfa.gov.cy/mfa/embassies/embassy_kiev.nsf/index_gr/index_gr?open_document (дата звернення: 15.03.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

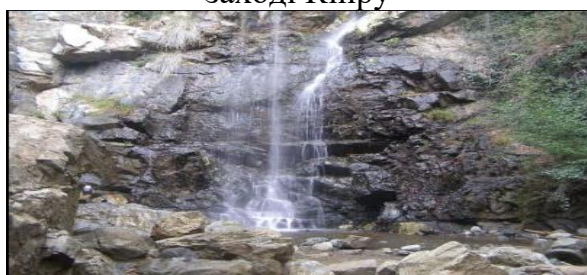
Природно-антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси Кіпру [27]

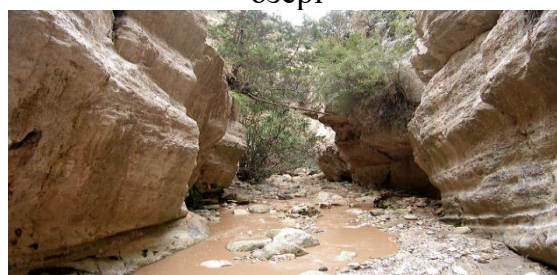
Формування мамонію на південному заході Кіпру

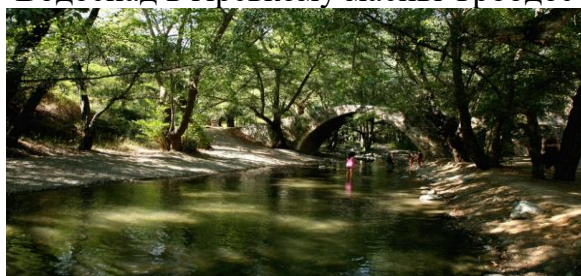
Посуха на Ларнакському соляному озері

Водоспад в гірському масиві Троодос

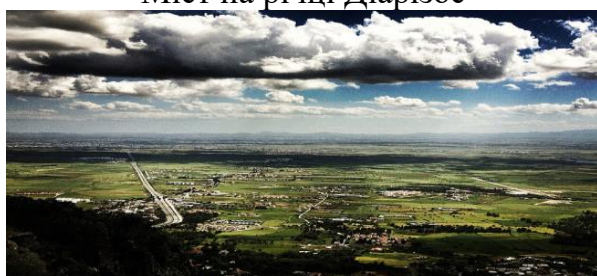
Струмок Авгас в ущелині Авакос

Міст на річці Діаріzos

Національний парк «Мис Греко»

Рівнина Мезаорія

Зима на Троодосі

Півострів Акротирі (мис Гата внизу, поза фото)

Відслонення шарів вапняку, автошлях Пафос — Лімасол

Історико-культурні туристсько-рекреаційні ресурси Кіпру
(побудовано за даними [27])

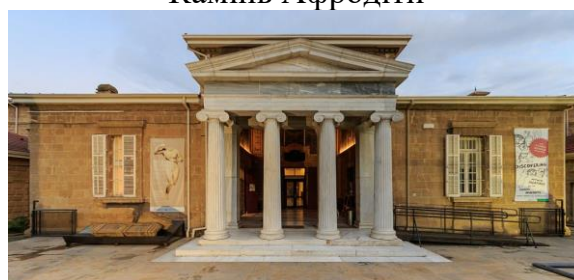
Водні птахи, Музей природи Нікосії

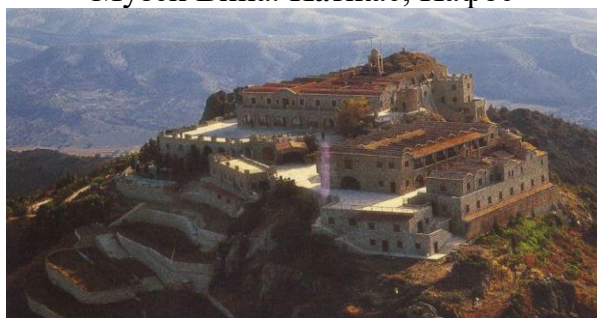
Камінь Афродіти

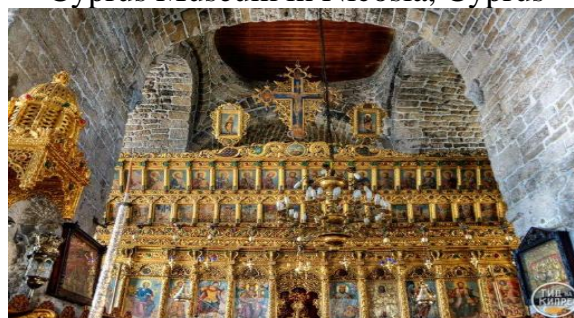
Музей Вина. Катікас, Пафос

Cyprus Museum in Nicosia, Cyprus

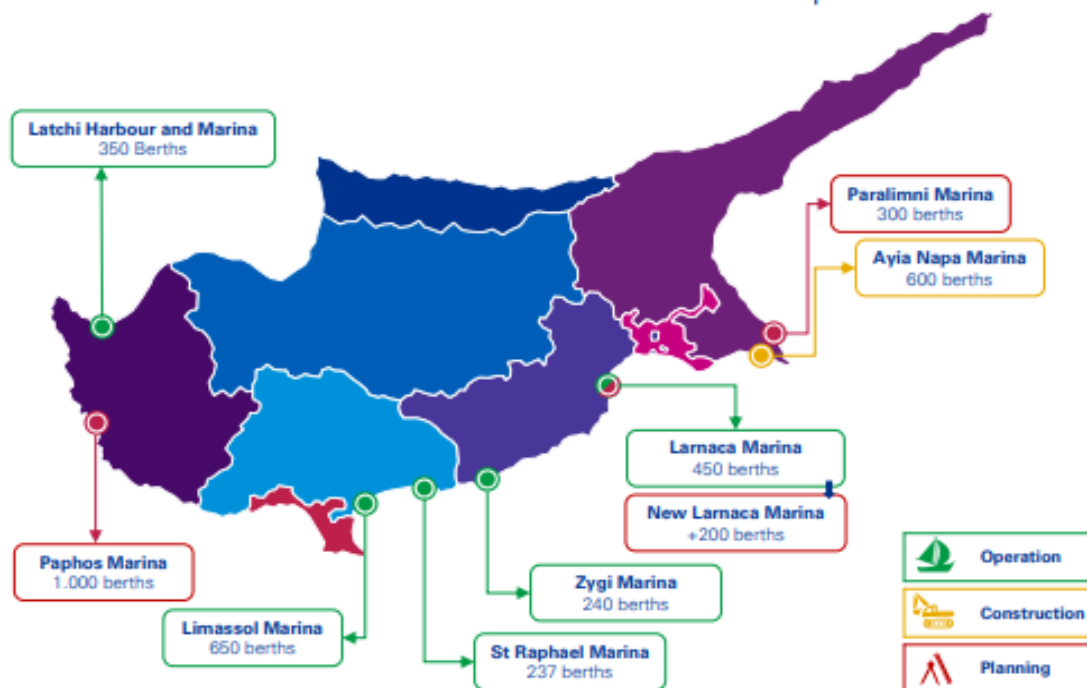
Монастир Ставровуні

Церква Св. Лазаря

Поточний і майбутній розвиток пристаней [12]

Current and future marina developments

Larnaca Marina

The **Larnaca Marina** will span an area of 510.000 sqm. The project is estimated to cost approximately **€1,0 billion** and is expected to be **completed within 10 to 15 years**

Ayia Napa Marina

The **Ayia Napa Marina**, with an estimated investment of **€250 million**, is currently under construction and expected to be fully **completed in 2023**

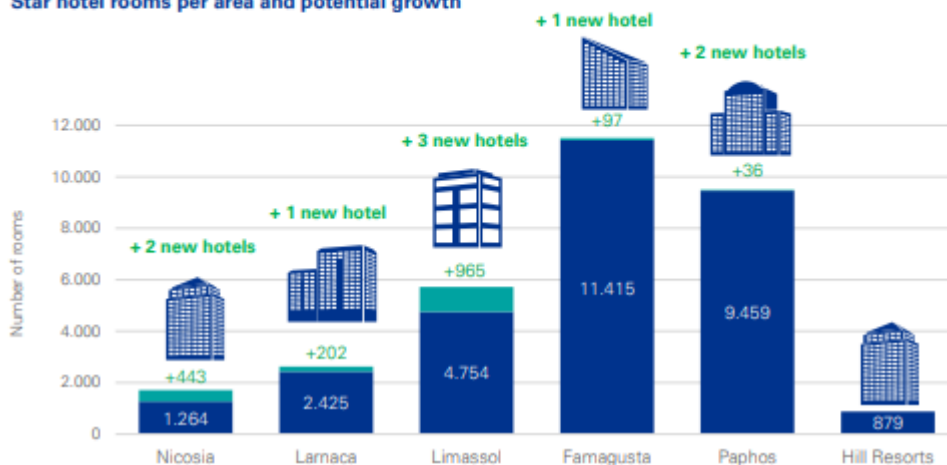
Paphos Marina

The **Paphos Marina** is currently **under planning**. A tender has been issued by the Deputy Ministry of Tourism to appoint an external technical expert to examine the combined development of a marina and cruise ship infrastructure

Стан готельного розвитку [12]

Hotel development momentum

Star hotel rooms per area and potential growth

Source: Deputy Ministry of Tourism, KPMG Analysis

■ Existing rooms ■ Potential growth

Top upcoming developments

Name	Expected opening	Number of rooms (estimate)	Stars	Location
Radisson Beach Resort	2020	202	★★★★★	Larnaca
Atlantica Mare Village Paphos	2020	38	★★★★★	Paphos
Cap St Georges Beach Club Resort & Hotel	2021	203	★★★★★	Paphos
City of Dreams, Casino Resort	2021	500	★★★★★	Limassol
Grand Hyatt Limassol	2025	300	N/A	Limassol
NYX Hotel Limassol	2021	165	N/A	Limassol
Opus one	2022	97	N/A	Famagusta
NYX Hotel Nicosia	2021	198	N/A	Nicosia
Sofitel Cyprus	2022	246	★★★★	Nicosia

Конкурующий напрямок [12]

